

aluminij

GLASILO TOVARNE GLINICE IN ALUMINIJA »BORIS KIDRIČ« P. O. KIDRIČEVO

Ljudska in študijska knjižnica
Trg svobode 1
62250 Ptuj

Splet zunanjih, pa tudi notranjih vplivov, nas je pripeljal v situacijo popolne nelikvidnosti, ki že ogroža normalno odvijanje proizvodnega procesa. Dosedaj opravljene analize stanja ter razgovori z zunanjimi partnerji nam dajejo naslednja izhodišča za snovanje poslovne politike v tem letu:

– cena aluminija na svetovnem tržišču se ne bo povečala,

– velik del kupcev, in s tem njihovi dolgovi, je rizičen,

– Impol ne kaže namena spremeniti svoje prodajne politike, ki veže ogromna sredstva v terjatvah,

– ne moremo računati na večje angažiranje KBM pri kreditiranju proizvodnje,

– proizvodnja in prodaja nam še dopuščata določeno fleksibilnost; usmeriti se je potrebno h kupcem in tržiščem, ki zagotavljajo normalno poravnavo obveznosti,

– računati je potrebno z restriktivno politiko EGS-a in IS Republike Slovenije do neplačnikov električne energije in prispevkov vezanih na njo.

Glede na vse to bo potrebno izdelati in uskladiti ukrepe na področju nabeve, proizvodnje, financ in kadrov in to v zelo kratkem času do konca meseca maja.

Ekologija in tehnološka sanacija termoelektrarn v Sloveniji

Glede na to, da pri nas že tečejo aktivnosti glede tehnološke in ekološke sanacije, sam pa nimam kompetenc, da bi pisal o izbrani rešitvi, bom v tem sestavku opisal, kakšne programe so pripravile tri največje termoelektrarne v Sloveniji in sicer v Šoštanj, Trbovljah in Ljubljani. Mogoče pa bi njihove izkušnje koristno uporabili pri nas, kajti iz njihovih programov je razvidno, da bodo kot osnovno gorivo zadržali premog iz slovenskih premogovnikov. V TGA se najbolj nagibamo k spremembi goriva od premoga na plin – kurilno olje, vendar nas pri sanaciji kotlov Paker – Babcock čaka še veliko dela, glede izbire najbolj primerne ekološke in tehnološke sanacije.

Pri sanacijskem programu omenjenih termoelektrarn so sodelovali najbolj priznani slovenski energetiki. Ti dobro poznajo energetske razmere pri nas, zato njihovega dela ne gre podcenjevati. Potrebno je samo prenesti tujo že poznano tehnologijo v naše razmere, s posebnim poudarkom na naše vrste premoga, ki ga bomo v bodoče uporabljali.

Če resnično mislimo leta 1995 zapreti JE Krško, že leta 1993 pa omejiti obratovanje vseh termoelektrarn, ki ne bodo izpeljale ekološke in tehnološke sanacije, ne vem, kje in kako bomo pridobili potrebno električno energijo za našo republiko.

Kot kaže je že odpadla izgradnja nove enote v Trbovljah, kajti sredstva za ekološko in tehnološko sanacijo vseh treh termoelektrarn presegajo sredstva za novi blok. Poglejmo najprej v termoelektrarno Šoštanj, kjer znaša emisija SO_2 v okolje 500 ton na dan. Za kurjenje uporabljajo velenjski lignit, ki ima do dva odstotka žvepla. Izbrano je odžveplavanje dimnih plinov s suho absorpcijsko metodo v obogateni lebdeči plasti pepela in absorbenta. Predloženi način je zbir različnih postopkov, zbranih v celoto, ter sloni na rezultatih preizkusov, ki so jih v

Avstriji in ZR Nemčiji izvajale različne firme. Zelo je primerna na energetskih enotah do 100 MW, ter je smiselno nadaljevanje suhe aditivne metode, ki se v Šoštanj že uvaja in katere efekti so s preizkusi že potrjeni.

Z uporabo te tehnologije dosežemo visoko stopnjo izločanja SO_2 , po grobi oceni tudi nad 90 odstotkov. Sam postopek pa je razdeljen na suho aditivno odžveplavanje v kurišču, vpihovanje apnenca, ohlajevanju dimnega plina pred izstopom iz grelnika zraka in vstopom v elektrofilter (v obsorberju), vzdrževanje lebdeče plasti obogatene mešanice pepela, ter dodajanje svežega hidriranega apna za doseganje večjega efekta čiščenja in na koncu dogrevanje dimnega plina. Upravljanje sistema je vodeno s procesnim računalnikom.

V termoelektrarni Trbovlje znaša letna emisija SO_2 okrog 30.000 ton. Prvo in drugo tehnološko sanacijo so izvedli leta 1976, ko so zgradili 360 m visok dimnik in kombinirano plinsko elektrarno ob opustitvi obratovanja prvega bloka na premog. Že leta 1985 so izvedli poiskusno odžveplavanje dimnih plinov z aditivno metodo. Kot aditiv so porabili mleto apnenčevo moko iz kamnoloma Zidani most, vendar so to metodo zaradi skromnih rezultatov opustili. Upošteva se današnje stanje tehnike in specifičnost lokacije, predvidevajo postavitev naprave po tehnologiji pranja plinov s suspenzijo prahu apnenca, ki je na razpolago na več lokacijah v bližini. V tem prosecu, ob vezavi žveplovega dioksida, nastaja sadra. Ocenjena letna količina apnenca je 47.000 ton ter proizvedene sadre 84.000 ton.

Sadra se bo deponirala na obstoječo deponijo elektrofilterskega pepela. Tečejo pa tudi preizkusi za stabilizacijo deponije. Predhodno pa je potrebno izvesti tehnološko sanacijo, to je rekonstrukcijo elektro filtrov in sistema za odpepeljevanje, vključno z odvozom pepela.

Za konec pogledjmo še v toplarno Ljubljana, kjer imajo pripravljene projekte za rekonstrukcijo obstoječih dveh kotlov, ki sta v klasični obzidavi, enake koncepcije kot pri nas, zato je mogoče ta predlog rekonstrukcije zanimiv tudi za nas. Pri rekonstrukciji kotlov bodo uporabili zgorevanje v vrtnični plasti (fluidnem sloju). Za izhodišče so jim služile podlage raznih ameriških firm, ki uporabljajo AHLSTROEMOVO tehnologijo zgorevanja v vrtnični plasti. Kotla bosta kurjena z mešanico lignita in rjavega premoga. Letna količina SO_2 je (trenutno pred rekonstrukcijo) okrog 10.000 ton. Po rekonstrukciji bodo dosegli izkoristek kotlov od sedanjega, ki znaša 79 odstotkov, na 90 do 91 odstotkov, kar se najbolj kaže v zmanjšani porabi goriva na isto količino proizvedene toplote, s tem pa se za enak odstotek zmanjša količina dimnih plinov, ki obremenjuje okolje. Če to prenesemo na naše razmere in bi pri nas izkoristek starih kotlov povečali za 4 odstotke, zmanjšali količino premoga za okrog 20.000 ton letno.

Osnovni tehnični podatki kotlov so 180 t/h pare, temperatura 535 stopinj C in tlaka 101 bar, izkoristek kotla 90 odstotkov. Poraba apnenca za lignit znaša 5,5 t/h, za rjavi premog 11,5 t/h. Kotel

bo izdelan po FBC tehnologiji, kjer poteka med procesom zgorevanja tudi proces odžveplavanja tako, da je dosežena ekološka in tehnološka sanacija. Glavni deli kotla so vrtnična komora (zgrevalna), dva ciklona ter konvertni del. Zgrevalni proces ter kemična reakcija potekata v vrtnični komori v prvem vleku kotla. Primarni zrak, ki služi za fluidizacijo in zgorevanje, se vodi na dnu komore skozi šobe, sekundarni zrak, ki služi za redukcijo NOX, se dovaja v gornji del kurišča. Slojni material, tako imenovani interni material vsebuje neizgorelo gorivo, kalcinirani apnenec ter kalcijev sulfat. Delci fluidiziranega materiala in dimni plini se dvigujejo v gornji del kurišča in vstopajo v ciklon. Večji delci padajo v spodnji del ciklona in se vračajo v kurišče, fini delci pa z dimnimi plini vstopajo v elektrofilter. Za transport pepela se uporablja pnevmatski nadtladni sistem, pravtako za leteči pepel. Kotel bo opremljen z računalnikom za nadzor tehnološkega procesa.

Iz sanacijskih programov je po eni strani razvidno, da vsi iščejo najbolj primerno rešitev za zmanjšanje škodljivih snovi, ki jih spuščamo v zrak, po drugi strani pa se vidi, da bo prišlo do dodatnih obremenitev že obstoječih deponij elektrofilterskega pepela.

Bojan Grobovšek

Premalo se poznamo

Jožeta Nemca nisem poznala kaj več kot navidez. V vodstvu delovne enote Vzdrževanje so se odločili zanj, ko sem spraševala, koga naj povabim k intervjuju in prav vseč mi je, da sem spoznala človeka, ki v TGA ni bil le v službi, ampak je ob težavah »še doma grunta, kak bi kaj naréda.« Kjub temu, da se mu delovna doba izteka, pravijo, da bi ga z veseljem obdržali.

Komaj sem prišla in povedala, kaj bi rada, je že zazvonil telefon – medkrajevno in vesel je pohitel v sosednji prostor rekoč: »Hčerka, verjetno.« Vrnil se je potr: »Zalostna novica, umrl je lovski kolega.« Nastal je trenutek tišine. Predlagala sem, da pridem na pogovor kdaj drugič, pa je dejal, naj kar ostanem, da bo že šlo. Morda sva prav zato govorila več o lovcih, o gozdu in naravi

nasploh. Ampak najprej o TGA.

Zgodba se začne šestega avgusta 1956. leta, ko je brez kakršnihkoli dolgih procedur prišel v TGA. »Dobro je bilo, da te je nekdo poznal in zastavil zate besedo in če si bil v redu, si seveda delo dobil. Mene so nekateri poznali, saj sem v šoli - ŠUG, ki je bila, lahko bi rekel tegeajevska, naredil izpit in dobro se spominjam praktičnega dela, ko sem izdelal vhodna jeklena vrata, ki so bila razstavljena na razstavi na Ptuj. Tudi to je nekaj pomenilo.

Naš, še zdaj živeči obratovodja, me je nagovarjal naj grem v šolo, priporočal mi je srednjo šolo za parne kotle na Reki. Jaz pa, tak že zrel fant, kaj da bi hodil tako daleč. Potem mi je bilo pa nekajkrat žal.«

Na tovarno bo imel lepe spomine, čeprav se mu je zgodilo tudi nekaj stvari, ki so ga bolele. Vedno je bil poleg, ko se je dogajalo kaj novega, zato so mu zaupali tudi zahtevnejša dela, pri katerih se je seveda kdaj zapletlo. Ampak Jože Nemec je znal ubrati pravo pot tudi med pastmi, čeprav je padlo po njem, končalo se je vedno dobro. »Z vsemi sem vedno dobro shajal. Z ljudmi moraš znati delati. Nismo vsi vsak dan enako razpoloženi. Če nam je šlo, kak dan slabše od rok, smo pač drugič krepkeje zategnili. Spoštoval sem mnenja v skupini, nikoli nisem trmasto vstrajal pri svojem.«

»Ste tudi s predpostavljene mi znali ohranjati takšne odnose«, mu sežem v besedo.

Odgovor je pritrdil z dodatkom: »Veste, s šefi se ne spleča kregati, ker ti lahko več škodi kot koristi.«

Potem se vrne daleč nazaj v leto 1962, ko se je začela montaža hale B, kjer je vodil kompletno obzidavo. Seveda se s ponosom spominja tistih dni, toda takrat je tudi prvič občutil, da ni dobro, če si preveč zagnan. Pravi, da sta dva predpostavljena načrtovala število ljudi za montažo – 36 so jih določili, njemu pa se je zdelo, da bi bilo 28 kar dovolj in si je to drznil povedati predpostavljene. Tako so sklenili, naj jih bo 30 in to je tudi podpisal, da bo delo potekalo normalno, tudi, če bo kaj bolniške ali dopustov. Tudi sam je imel takrat 14 dni dopusta, ker je adaptiral hišo in med tem časom so iz skupine poklicali sedem ljudi in stvari so se zapletle.

»Seveda sem moral takoj na zagovor. Zgovarjal sem se na tistih 30 ljudi, kar sem podpisal in to me je delno rešilo, toda skupinovodja nisem bil več. Nisem tako nor, da ne bi vedel, zakaj sem moral v avtoklave.«

»Se vam je zgodilo še kaj podobnega tudi po tem«, me radovedna.

»Seveda, tukaj v vzdrževanju, ko sem prevzel skupino. Ob nekem strojelomu sem dobil komad, ki je bil tako velik, da ga naš stroj ni zmogel, zato sem stvar naredil drugače, kot je naročil nadrejeni, ampak seveda tako, da je bilo odlično popravljeno. Takrat sem jih tudi slišal, da bom letel s tovarne. Z veseljem, sem rekel šefu, če bom letel zato, ker sem nekaj dobro naredil. Pa si je premislil.«

Tudi pri ravnanju anodnega plašča za Söderbergovo anodo je imel nekaj smole. Povedal je svojim predpostavljene, da je samo praktik, tehnično rešitev pa naj dajo oni, pa niso, predolgo je trajalo vse skupaj.

»Tak sen trmasti, da o fabriki razmišljam še doma«, pove v svoji prleščini »in tako se mi je

nekoč proti jutru posvetila varianta, kako bi plašč zravnil. Po prsih se je tolkel nekdo drugi, kako da je dobro pogruntal. Pa nisem nič rekel, ampak inovacije nisem hotel prijaviti. Ne bi rad, da bi imel na moj račun nekdo drugi koristi. Na tak način smo namreč delali vse do ukinitve Söderbergovih anod.

Nikoli niste prijavili nobene inovacije?

»Oja, 1974 sem dobil celo nekaj denarja, kar sedem starih milijonov, zdaj se trudim okoli zadnje, preden odidem.«

Tudi preša, na kateri so upogibali vse tokovodnike za novo elektrolizo, je njegova pogruntavščina. Slučajno ga je zaneslo po delavnici, ko so demontirali 300 tonsko staro prešo in takoj je bil prepričan v to, da ne sme na odpad. Šel je celo do direktorja in bil tako prepričljiv, da so prešo postavili nazaj v delavnico.

»Ko smo začeli, je tako pokalo, kot bi iz puške streljal, kar postrani so me gledali moji šefi, češ to je zdaj tvoja preša. Pa sem si mislil, kdor se zadnji smeji, se najslabše smeji. Izpopolnili smo orodje, pokalo je še vedno, šlo pa je odlično. Tam gori pa so se čudili, kaj je to za stroja, ki tako poceni dela.«

Na Nemca pa se ni spomnil nihče.

Skupaj s sodelavcem sta se spominjala tistih let, ko je bilo boljše, če nisi glasno mislil ali govoril. Povsod so bili ljudje, ki so poslušali, beležili in poročali, pa se ti je kaj hitro zgodilo, da si šel na zagovor, v najslabšem primeru celo iz tovarne.

Pripovedovala sta o štrajku, ki so ga organizirali vzdrževalniki ob novem pravilniku o osebnih dohodkih. Velika skupina jih je odkorakala proti upravnemu sloopju. Vodje in predelavci pa so sedeli v pisarni za zagrnenimi zavesami in čakali, kaj bo.

»Grünfeld nam je prišel naproti čisto sam in smo se tu nekje ob današnji ekološki postaji srečali in se normalno pogovorili. Nekaj pa jih je kmalu za tem »letelo« s podjetja.«

»Se spomniš, kako smo se borili za bunde? se je oglasil sodelavec. Bodica o tem je izšla celo v Pavlihi, avtor je ostal na srečo neznan, čeprav je bilo kar nekaj zaslišanj, bunde pa so kmalu dobili.

»Pa nas je res zeblo. Zime so bile veliko ostrejšje kot zdaj. Kaj mi je ostalo drugega kot to, da sem si npr. sredi decembra natrl roke s snegom pa smo šli na delo. Generacije, ki prihajajo, so občutljivejše. Malo po sevrovem vetru zapisa in že imajo zavihane ovratnike.«

Prav prijetno ga je poslušati, posebno besede, ki jih zavije čisto po domače.

»Da nisém že preveč réka.« Kje pa, še več bi lahko, saj pozna tovarno do zadnjega kotička in o vseh stvareh, ki jih omenja, je čutiti navezanost, ki je meni, če sem odkrita, tudi po več kot deset let TGA, tuja. Prav zato ga vprašam:

»Ne boste prekalicali tistega vašega devetindvajsetega junija, ko pravite, da zagotovo odhajate.«

»Ne, to pa ne,« je kratek in za nekaj časa obmolkne. »Me bo pa stisnilo. Imam tako navado, da se že zjutraj pred sedmo sprehodim po delavnici, pa malo poklepatem. Dolgčas mi bo po sodelavcih in vsem.«

»In če bi vas res rabili, npr. da bi gradili drugi del elektrolize, bi prišli nazaj?«

»Tému pa se res ne bi odrekel, prišel bi, ampak 29. junij pa drži. Že vem, kako bo. Družbo si bom našel, povezave s tovarno ne bom izgubil. Sploh ne bom spremenil ritma življenja, ne bom se zalezal, tudi med dopustom se nisem. Sobota, nedelja, dopust, vedno je bilo isto: vstajanje pet do pet, poročila, nato v koplanico, kuhinjo, na vlak in to tako na knap, da je bilo treba teči, seveda namenoma, za rekreacijo.«

Ko boste brali ta članek, bo »z eno nogo« že v penziji. V Podgorcih ga boste našli, kamor je prišel iz Ptujja, ko sta bila še oba z ženo zaposlena. »Komaj ob pol petih smo prišli skupaj, imela sva že sina, potem pa se je začelo kuhanje in pospravljanje itd... Pa sem se vprašal, ali sva midva res obsojena na neko muko na tem svetu in predlagal ženi, naj ostane doma.«

In je res. Za sinom sta dobila še hčerko. Oba sta že odrasla in samostojna, vendar je zelo navezan na njiju. Kar svetle postanejo oči, ko se razgovori o hčeri, ki živi daleč od doma v Vrsarju in o sinu, ki je tako blizu »pod bregom« in če ni mladih kak dan, se že sprašujeta z mamo, kaj jim je.

Spoznala sem človeka, ki ima rad naravo in živali. O lovcih nisem imela lepega mnenja. Puška mi pomeni le sredstvo za ubijanje, pa naj je v rokah lovca ali vojaka.

»O, ne«, mi seže v besedo, »lovca je ljubitelj narave, ne ubijalec. Kdor ne goji, naj ne lovi,« me opomni.

Imate psa?

»Zdaj imam ovčarja.«

Tudi mi ga imamo, zato si kar predstavljam našo Kalo, kako veselo skaklja po gozdu in zinem še eno neumno: »Gre z vami?«

»O, Bog varuj! Ne sme!«, povdigne glas nad mojo nevednostjo in me pouči, da smejo na lov le lovski psi in pove zgodbo o svoji zvesti psički Cibi, kratkodlaki nemški ptičarki, ki je po hudi boleznici oslepela in se je moral posloviti od nje. To pove, kot da se je pred kratkim poslovil od najožjega družinskega člana.

»Kako je s puškami,« sem radovedna. »Je pri hiši le ena, sta dve, je to skrivnost?«

»Ne, saj imam dovoljenje. Štiri imam.«

Ko jih je treba čistiti je kar jezen na to svoje bogastvo.

Ste že kdaj slišali, da bi bilo kateremu od penzionistov dolgčas? Kje pa! Jožetu Nemcu pa sploh ne. Kar malo čez prag bo stopil in že bo v svoji gorici, kjer pa dela nikoli ne zmanjka. Pa tudi pomirjujoč sprehod se prileže od trsa do trsa – laški rizling in nekaj trsov šipona »samo za prisotnost prijetne kisline,« me pouči. Zvem pa še nekaj koristnih nasvetov za delo v vinogradu, celo to, kako »skuhati« pravo škropivo, ki tudi zdravju ne škodi.

Kapljica, ki jo pridela, je dobra, pristavi sodelavec, ki jo je seveda preizkusil. Vsak, ki pride mimo, je dobrodošel in vedno se bo našlo kaj za pokušino. Rad ima družbo in rad jim postreže.

Tudi tam pri Tomažu, kjer je podedoval nekaj zemlje, bo treba še marsikaj urediti. Toliko pa je, da lahko tudi tam preživi z družino in prijatelji, ki jih ima veliko.

Kaj je lepšega kot prijeten počitek ob gozdu, ko sonce zahaja in odzvanjajo glasovi zvonov od Tomaža.

V teh črnogledih časih, ki se nam obetajo v TGA, mu zavidem, da odhaja.

Vera Peklar

Evidentiranje delovnega časa

Premakljiv delovni čas še vedno buri duhove, občasno predvsem vzdrževalniške, ki da imajo togi delovni čas. Zahtevali so poročilo, kdo, kdaj in kako si v službah nabira minute, in ga dobili. V njem (poročilu), ni bilo nič takega, da bi morali koga »križati«, predsednik kolegija pa je poudaril, da zaenkrat ostaja vse kot doslej, jeseni pa gredo na enotno evidentiranje delovnega časa za vse delavce in sicer prek računalnika.

Nov sistem bo montiran okoli prvega julija. Do septembra bo poskusna doba, potem pa se bo začelo zares – »in kar računalnik ne bo zabeležil, se ni zgodilo.« Za kontrolo bodo še vedno ostale bele in rdeče propustnice.

Invalidi se ne damo

Na SPIZ v Mariboru – oddelek za uveljavljanje pravic, so poslali zahtevo za ponovno dokončno odmero nadomestila osebnega dohodka za leto 1989 in določitev akontacije za leto 1990.

Moge Štefan in ostali invalidi zaposleni v TGA Boris Kidrič, Kidričevo so 18. 4. 1990 po svojih pooblaščenkah vložili zahtevo za ponovno dokončno odmero nadomestila osebnega dohodka na drugem ustreznem delu in določitev akontacije nadomestila za leto 1990, ki jo po svojih pooblaščenkah dopolnjujejo s sledečim:

I.

Moge Štefan in ostalih 50 invalidov zaposlenih na drugih ustreznih delih v TGA Kidričevo so prejeli 19. 3. 1990 ugotovitev o dokončni odmeri nadomestila zaradi manjšega OD na drugih ustreznih delih za čas od 1. 1. 1989 do 31. 12. 1989 in ugotovitev o višini akontacije nadomestila za leto 1990.

Z ugotovitvijo podjetja delavci – delovni invalidi ne soglašajo, ker menijo, da ni pravilna in zahtevajo od pristojnih služb SPIZ-a, da preverijo izračun.

Dokaz: – ugotovitve, ki jih je podjetje že dostavilo SPIZ.

II.

V podjetju TGA je zaposlenih nad 300 delovnih invalidov II in III kategorije, ki prejemale nadomestilo OD na drugem ustreznem delu.

Vsi ti delavci so postali nesposobni normalno opravljati svoje delo za katerega so sklenili delovno razmerje, zaradi slabih delovnih pogojev v tovarni, ki so trajno vplivali na poslabšanje njihovega zdravja in s tem zmanjšali njihove delovne zmoglosti.

Z leti so se v tovarni bistveno izboljšali delovni pogoji sporedno s posodobitvijo proizvodnje, s tem pa, da so se osebni dohodki delavcem, ki sedaj opravljajo dela, ki so jih prej opravljali delovni invalidi, povečali v razmerju do drugih del. Prav na teh delih pa se je večini sedanjih delovnih invalidov trajno okvarilo zdravje, kar je povzročilo pri njih nezmožnost za opravljanje teh del in boljšega zaslužka. Kljub toliko opevani zaščiti

invalidov v naši družbi pa se je prav v primeru invalidov in to pravih delovnih invalidov v Tovarni glinice in aluminija v Kidričevem to izkazalo za prazno besedičenje. Ti invalidi so namreč prizadeti ne le na zdravju in na ugledu, ker delajo druga dela kot bi jih sicer želeli in za katera so usposobljeni, temveč predvsem na osebnih dohodkih.

Čeprav je sicer vsa naša zakonodaja usmerjena v to, da invalid, in to pravi delovni invalid, ne bi smel biti zaradi svoje invalidnosti prikrajšan na osebnem dohodku, to ne velja za kidričevske invalide. Upoštevajoč »črko zakona« so prav ti invalidi močno prikrajšani na osebnem dohodku. Njihovo nadomestilo zaradi manjšega osebnega dohodka na drugem ustreznem delu se iz leta v leto v razmerju z rastjo osebnih dohodkov za dela, ki so jih opravljali pred nastankom invalidnosti, zmanjšuje. To pa zato, ker se upošteva za izračun nadomestila OD osebni dohodek posameznega invalida v letu pred letom nastanka invalidnosti.

Takšna določba je gotovo več kot kruta, kajti ocenitve del, ki so jih invalidi opravljali pred nastankom invalidnosti so sedaj, ko so se delovni pogoji že izboljšali, povečevali v razmerju do drugih del v tovarni.

Od tega pa invalidi nima jo nič čeprav so zboleli na račun slabih pogojev dela v tovarni in v času, ko so bila ta dela še mačehovsko nagrajena.

Delavci invalidi menijo, da zakonodajalec z ureditvijo nadomestila v členu 47 Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ni nameraval delavcev – invalidov tako prikrajšati oziroma opehariti kot se to sedaj godi. Zato so tudi prepričani, da zakon ne bi bil kršen, če bi tudi že na osnovi sedaj veljavnih predpisov delavcem invalidom priznali nadomestilo osebnega dohodka v višini, ki bi dejansko pomenila izenačitev pravic delavca in delavca invalida.

III.

Delavci invalidi se sprašujejo ali ni prav skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja soodgovorna za takšno razlago zakona! Prav bi bilo, da bi v okviru sred-

stev SPIZ prenehali štediti prav na delovnih invalidih in bi že davno lahko sprožili postopek za spremembo navedenega člena zakona in istočasno poostriili nadzor nad tem kdo sploh lahko pridobi status invalida. SPIZ pa tudi socialne in druge ustrezne službe v tovarni pa niso ničesar storili na tem, da bi delavcem invalidom uredili pošteno nadomestilo OD. Invalidi so prepričani, da bi zadeve bile že rešene tako

kot mnoge druge, manj pomembne, če bi pravi ljudje potrkali na prava vrata. To pa se do sedaj ni zgodilo.

Na osnovi navedenega Moge Štefan in ostali invalidi v TGA Kidričevo zahtevajo ponovno dokončno odmero nadomestil osebnih dohodkov za leto 1989 in določitev nove akontacije za leto 1990 upoštevajoč sedanjo vrednost dela, ki ga je posamezni invalid opravljal pred nastankom invalidnosti.

POSLOVNIK

doma društva upokojencev Kidričevo

Društvo daje svoje prostore v koriščenje organizacijam in privatnim osebam proti plačilu po prostoru.

1. Koriščenje dvorane brez kuhinje in ostalih prostorov enkratno za 10 ur 150,00 din.

2. Koriščenje dvorane s kuhinjo, priborom in ostalim inventarjem enkratno za 10 ur 300,00 din kar je daljši čas, se približe 30%.

3. Koriščenje pevske sobe brez gretja 20,00 din.

4. Koriščenje pevske sobe z gretjem 60,00 din.

V kolikor pride do spremembe v ceni električne energije, se gornji zneski preračunajo na novo.

Najemnik se obvezuje, da bo vse prostore kot ves inventar predal v stanju kot ga je sprejel.

Za vsako koriščenje prostorov so organizacije dolžne ob dogovoru predložiti naročilnico, privatne osebe pa znesek plačati v gotovini. Dovoljenje za koriščenje prostorov dajejo predsednik, tajnik ali pa gospodar društva, ki so po sklepu upravnega odbora pooblaščeni se dogovarjati z najemniki.

Dvorana sprejme največ 45 oseb.

Upokojenci

Društvo upokojencev Kidričevo obvešča člane društva in njihove svojce, da je upravni odbor društva sklenil, da se bosta pogreba člana društva udeležila govornik in praporščak le v primeru, če bodo to želeli svojci in poskrbeli za prevoz omenjenih na pokopališče in domov.

O smrti člana društva so svojci dolžni obvestiti predsednika ali tajnika društva, zaradi priprav pogrebne svečanosti ter izobesitve žalne zastave na domu društva.

Do sprememb je prišlo zaradi tega, ker društvo ne razpolaga s prevoznim sredstvom, omenjena pa nista zmožna prevažati se skolesom že zaradi starosti ali vremenskih nepravil.

Sklep velja samo za kraje izven Kidričevega.

Nadalje obveščamo člane društva, da bo dom odprt vsak torek in petek v tednu, kar je razvidno iz priloge Rekreativna članov društva.

Obveščamo zainteresirane, da dajemo v najem prostore društva, pogoji so razvidni iz Poslovnika doma društva, ki je priložen.

Vse upokojence na območju krajevne skupnosti Kidričevo, ki še niso člani našega društva vabimo, da se včlanijo.

Upravni odbor

Novo v tehnični knjižnici

Od začetka letošnjega leta do konca maja smo knjižnico obogatili z naslednjimi deli:

1. TEMELJNI AKTI PODJETIJ IN DRUŽB – Dr. Janez Šmidovnik
2. DELNIŠKA DRUŽBA – Dr. Rado Bohinc
3. NOVA PRAVILA PROIZVODNJE – Piere Beranger
4. FINANČNO POSLOVANJE – PREDPISI – Bogdan Habjanič, Janez Kovačič
5. KOMENTAR ZAKONA O PODJETJIH – PREDPISI – Dr. Janez Šinkovec
6. PROCESS CONTROL SYSTEMS – Third Edition
7. ENGINEERING AUTOMATIC CONTROL – Fourth Edition, Francis H. Raven
8. ADVONCED QUICK BASIC
9. USING TURBO BASIC
10. STROJNIŠKI PRIROČNIK – Bojan Kraut
11. CLIPPER – Miha Mazzini
12. OSNOVE GOSPODARJENJA IN ORGANIZIRANJA V ZD – Dr. Peter Senčar
13. METODE OPTIMIRANJA I. IN II. DEL – Dr. Ivan Meško
14. TRANSISTORSKE PRIROČNE TABELE – Hans-Günther Steidle
15. PROGRAMSKI JEZIK – C – Ranko Lazič
16. QUICKBASIC PROGRAMMER'S TOOLKIT – Tom Rugg, Phil Feldman
17. FOREIGN INVESTMENTS IN YUGOSLAVIA – Dragan Milošević
18. ALUMINIUM TASCHENBUCH – 14. Auglage
19. DIN TASCHENBUCH 27 NICHTEISENMETALLE 2

Izkop

REKREACIJA ČLANOV DRUŠTVA

Društvo upokojencev Kidričevo organizira za člane društva in njihove svojce v domu društva razna udejstvovanja pri igrah kot so:

- igranje šaha,
- igranje s kartami,
- človek ne jezi se ter podobne igre.

Za omenjene igre je izdelan urnik in sicer v tednu:

- torek od 10 do 12 ure,
- petek od 14 do 17 ure

Dom bo odprt od meseca maja do konca septembra.

Za red in organizacijo iger ter počutje v domu bodo poskrbeli člani upravnega odbora.

Za upravni odbor predsednik
Valter Kolarič

20. COMPUTER APPLICATIONS IN CHEMISTRY + DISKETA – K. Ebert, H. Ederer, T. L. Isenhour
21. MENÜS
22. PLAČILO ZA USPEŠNOST V SODOBNI DRUŽBI – Marcel Bolle de Ball
23. PC INTERN 2.0 + 2 DISKETI – Michael Tischer
24. GOSPODARSKE FINANCE – Dr. Rudi Crnković
25. SPEECH AND LANGUAGE – John A. Waterworth, Mihe Talbot
26. EXPERT SYSTEMS – FOR EXPERTS – Komran Parsaye, Mark Chignell
27. BUILDING EXPERT SYSTEMS – Philip E. Slatter
28. EXPERT SYSTEMS FOR THE TECHNICAL PROFESSIONAL
29. KNOWLEDGE-BASED EXPERT SYSTEMS IN INDUSTRY – Jiri Kriz
30. KNOWLEDGE-ENGINEERING FOR EXPERT SYSTEMS – Mike Greenwell
31. KNOWLEDGE BASED MANAGEMENT SUPPORT SYSTEMS
32. PROGRAMMING THE USER INTERFRACE – Judith R. Brown, Steve Cunningham
33. EXPERT SYSTEMS STRATEGIC IMPLICATIONS AND APPLICATIONS – Annabel C. Beerel
34. STROJNOTEHNOLOŠKI PRIROČNIK – Hinko Muren
35. ORGANIZIRANJE PODJETIJ V TRŽNEM GOSPODARSTVU – Štefan Ivanko
36. EXPERT SYSTEMS IN BUSINESS A PRACTICAL APPROACH
37. POSLI V BLAGOVNEM PROMETU – Dr. Šime Ivanjko, Dr. Janez Nemeč
38. SOVENSKI PRAVOPIS
39. CLIPPER 87 – Uputstvo za korištenje
40. CLIPPER 89 – Miha Mazzini
41. VRIJEDNOSNI PAPIRI I NJIHOVO TRŽIŠTE – Marijan Hanžekovič
42. PROBLEMATIKA FINANCIRANJA I POSLOV. I RAZVOJA INKORPORATIVNOG PODUZEČA – Mr. Silvije Orsog
43. AVTOMATIC CONTROL ENGINEERING – Fourth Edition
44. STROŠKOVNO RAČUNOVODSTVO – Dr. Ivan Turk
45. KREDIT IN KREDITNI SISTEM – Dr. Rudi Crnković
46. PRAKTIKUM ZA STROŠKOVNO RAČUNOVODSTVO
47. VISOKOGRADNJA-NIZKOGRADNJA 1
48. VISOKOGRADNJA-NIZKOGRADNJA 2
49. VISOKOGRADNJA-NIZKOGRADNJA 3
50. VISOKOGRADNJA-NIZKOGRADNJA 4
51. TEHNIČAR-GRAĐEVINSKI PRIRUČNIK I
52. TEHNIČAR-GRAĐEVINSKI PRIRUČNIK II
53. TEHNIČAR-GRAĐEVINSKI PRIRUČNIK IV
54. TEHNIČAR-GRAĐEVINSKI PRIRUČNIK V
55. TEHNIČAR-GRAĐEVINSKI PRIRUČNIK VI
56. NORMATIVI I STANDARDI RADA U GRAĐEVINARSTVU-VISOKOGRADNJA 1
57. NORMATIVI I STANDARDI RADA U GRAĐEVINARSTVU-VISOKOGRADNJA 2
58. NORMATIVI I STANDARDI RADA U GRAĐEVINARSTVU-VISOKOGRADNJA 3
59. NORMATIVI I STANDARDI RADA U GRAĐEVINARSTVU-VISOKOGRADNJA 4
60. NORMATIVI I STANDARDI RADA U GRAĐEVINARSTVU-VISOKOGRADNJA 5
61. NORMATIVI I STANDARDI RADA U GRAĐEVINARSTVU-NIZKOGRADNJE 6
62. RAZMERJA MED RAZREDI I SLOJI TER ETNIČNIMI SKUPINAMI Z VIDIKA DRUŽBENE MOBILNOSTI IN MIGRACIJ – Dr. Peter Klinar
63. RABA IN RAVNANJE S TOVORNIMI VOZILI
64. KONSTRUKCIJA SISTEMA ZA PODMAZIVANJE ULJEM – V. Savič
65. ULJNA HIDRAULIKA 1 – V. Savič
66. ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH S KOMENTARJEM

Kotiček za zdravje

NEKAJ NAVODIL BOLNIKOM PRI ČEZMERNEM ZNOJENJU (NOG)

1. Negujte kožo svojega telesa po načelih osebne higiene:

- vsakodnevno redno umivanje s tekočo vodo in milom
- še posebej je potrebno skrbeti za čiste noge pri »potnih nogah«
- tuširanje je bolj priporočljivo od kopanja v kopalni kadi
- če se že kopate v kopalni kadi lahko dodate nekoliko vinske, ali citronove kisline
- po umivanju oziroma kopanju, kožo dobro usušite, če posebej med prsti, srotirajte in se oblecite v sveže perilo.

2. Skrbite za čistočo perila in obleke izbirajte zračno, mehko in dobro vpojno perilo. Obleka naj se da dobro čistiti ali naj bo iz pralnega blaga.

3. Najpogosteje je neprimerna obutev vzrok za »potne noge«. Zamenjajte jo z zračno in usnjeno. Čevlji s plastičnimi podplati ali z gume (gumijasti škornji) so neprimerni za zdrave noge, kaj šele za »potne noge«.

4. Nogavice je potrebno dnevno večkrat menjati. Ne obuvajte svežih nogavic na neumite in mokre noge. S tem niste naredili nič. Najprimernejše so bombažne nogavice, ki se smejo prekuhati, in ne smejo delati gub.

5. Če je vaš problem čezmernega znojenja takšen, da ste obiskali zdravnika, vedite, da vam zgornjih navodil na more napisati na recept, ker niso v tabletah ali sirupu.

Zavedajte se, da bo veše upoštevanje teh navodil obrodilo željen uspeh, če se jih boste vztrajno in natančno držali.

KAJ SVETUJEMO PRI KRČNIH ŽILAH

1. Ne oblačite takih oblačil, ki vaše telo preveč stiskajo (stezniki, podveze, pasovi).

2. Izogibajte se klečanju, čepenju, oziroma sedenju s prekrizanimi nogami.

3. Prhajte se, v topli vodi nad 37° C ne ostajajte predolgo.

4. Pogosto »razbremenite« noge. Dvignite jih na kako podlago, da bodo pete v višini srca.

5. Ne nosite škornjev, ki stiskajo meče in takih, ki preveč ogrejejo noge (krznena podlaga).

6. Obutev naj bo udobna s širokim podplatom in srednje visoko peto. Najustreznejša je ortopedska obutev.

7. Če imate krčne žile ne segrevajte oziroma pregrevajte nog ob pečeh ali z grelnimi tesli.

8. Izpostavljanje močnim sončnim žarkom škoduje nogam z varicami.

9. Zmanjšajte močno začinjene in pikantne jedi, vzdržite se alkohola in cigaret. Tudi telesna teža mora biti primerna.

10. Zaprtje predstavlja dodaten mehanski dejavnik za nastanek krčnih žil. Skrbite za redno prebavo.

11. Nosite elastične nogavice, če vam jih predpiše zdravnik. Od njih sicer ni moč pričakovati izginotja varic, predstavljajo pa preprečevalni ukrep za nastanek.

KAKO SI POMAGAMO, ČE KRČNA ŽILA PRIČNE KRVAVETI

Zelo pogosto že naznatni udarec izzove nastanek razjede oziroma krvavitve. Iztekanje krvi pri taki krvavitvi je počasno, zato si vsak bolnik pomaga sam.

Mesto krvavitve je treba pokriti s čisto, po možnosti s sterilno gazo, na katero je treba položiti nerazvit povoj (snet iz ovoja) ali svitek tkanine in vse skupaj poviti z navadnim povojem. Krvavečo nogo (ud) je treba podložiti in dvigniti.

Podveza je pri takih krvavitvah prepovedana.

Igrajmo se skupaj

Počitnice se bližajo, tudi dopusti. Velikokrat ste v zadregi, kako zaposliti večjo skupino otrok, pa tudi v družbi starejših bi se lahko zabavali ob plesnih igrah, ki jih je opisal Ivan Podgorelec, za ponašis pa je poskrbel odbor za klubsko dejavnost pri Zvezi kulturnih organizacij Slovenije.

Za pokušino le nekaj zabavnih plesov in če vam bodo všeč, jih bomo objavili še več.

Igre plesnih parov

Ples z metlo

Naša folklorja je zanimiva in bogata; tudi »ples z metlo« ji ni neznan.

Vsi tekmujoči vzamejo stol in stopijo v krog. Vodja igre izbere par, ki stopi v sredo kroga. Plesalca vzmeta v roke metlo in začneta plesati; pri tem se metla narahlo dotakne v krogu sedečih parov. Nato zaplešejo vsi in začne se igra:

Prvi par nakajkrat spusti metlo na tla in plesalca sedeta. Takoj ko pade metla na tla, glasba utihne, vsi plesalci pa morajo brž sestiti. Tista dva, ki sta sedla zadnja, morata pobrati metlo in zaplesati znova. Za začetek »ometeta« sedeče pare in igra se nadaljuje.

Poznamo še drugo obliko: pari pričnejo s plesom, nekoga pa določimo, da se namesto s plesalko zavrti z metlo. Malo bo plesal, malo pometal, igra pa se sproži, ko glasba naenkrat preneha: »pometač« bo brž spustil metlo na tla, vsi plesalci hitro menjajo partnerja, nekdo pa bo ostal brez, za tega ostane metla in igra se nadaljuje.

Ples z jajci

Štirje pari se postavijo na rob plesišča. Vsak par dobi žlico s trdo kuhanim jajcem. Na znak vodje vsi štirje pari hkrati zaplešejo valček. Vsi plešejo od »starta« do nasprotnega konca dvorane in nazaj, par ki pride na cilj prvi, ne da bi izgubil jajce, je zmagovalc.

Če je kandidatov več, jih razdelimo v skupine. Ko so se vsi pari pomerili med seboj, tekmujejo še zmagovalci skupin. Nagrada za prvo mesto je v tem primeru toliko bolj zaslužena.

Ples pomaranč

Več parov dobi vsak po eno pomarančo. Vodja bo potisnil med čelo vsakega plesalca in plesalke pomarančo, pri čemer morata seveda stati tako blizu skupaj, da pomaranča ne pade na tla. Vsi pari zaplešejo valček. Par, ki pomarančo izgubi, izpade. Pri igri si pari lahko nagajajo, kar pa ni lahko – vsak mora namreč paziti na svojo pomarančo; z rokami si pari ne smejo pomagati.

Zmagovalci dobijo nagrado, drugi pa zaslužno pomarančo.

Krogi

Pari plešejo, med tem pa vodja razloži potek igre; primerna je predvsem za ljubitelje beat glasbe.

Po nekaj taktih glasba na nagloma preneha in vodja pove poljubno številko (na primer »sedem«). Plesoči se morajo zbrati v kroge po sedem in to kar se da hitro. Vodja plesa nato pregleda kroge, če je v skupini res sedem plesalcev – če jih je več, odvečni plesalci izpadejo iz igre. Na znak »glasba« se ponovno prične ples – vseeno ali v krogih ali pa se plesalci pomešajo; to traja vse dotlej, dokler ni izklicana nova številka in se vsi obvezno zberejo v ustreznih krogih.

Da igra ne bi trajala predolgo, lahko vodja zakliče tudi višjo številko, na primer »dvajset«. V tem primeru bo naloga znatno težja, prizori pa še bolj zabavni.

Ples med steklenicami

Nekaj praznih steklenic se postavi vzdolž po dvorani, v razdalji dveh metrov oziroma tako, da je mogoče med steklenicami zaplesati. Ples-

Izobraževanje

Spremljanje uspeha študentov TGA

Tovarna glinice in aluminija si zagotavlja strokovni kader predvsem s štipendiranjem. Smo podjetje, ki v tujski občini razpiše letno preko 100 kadrovskih štipendij in s tem daje možnost lažjega šolanja mladim. Trenutno štipendiramo 320 učencev in študentov od skrajšanih programov do fakultet.

Ob sklenitvi pogodbe o štipendiranju, štipendisti prevzemajo obveznosti do štipenditorja, da v rokih opravljajo šolske obveznosti in redno dostavljajo dokazila o uspehu in vpisu v letnik. Do sedaj smo ugotavljali uspeh ob koncu letnika, letos pa smo preverili uspeh učencev ob polletju.

Ugotovili smo, da je od 210 učencev – študentov 50 učencev ali 23,8 odstotkov srednješolcev negativno ocenjenih od 1 - 6 negativnih ocen. To pa je podatek, ki zbuja pozornost o sposobnostih naših bodočih delavcev, h kateremu smo strokovno pristopili. Večina negativno ocenjenih učencev obiskuje šolanje na SŠC Ptuj, in sicer 43 učencev ali 86 odstotkov, 6 učencev ali 12 odstotkov iz Srednje šole elektrotehniške in računal-

niške usmeritve Maribor in 1 učenec ali 2 odstotka iz Srednje kemijske šole Ruše.

Akcija reševanja problema negativno ocenjenih učencev je potekala v sodelovanju s SŠC Ptuj (ravnatelj, svetovalci, razredniki in predstavniki TGA – psihologinja in vodja IC).

Šestega 3. 1990 je bil skupni sestanek z učenci, vodstvom SŠC in TGA, kjer smo učencem in šoli predstavili zahteve po sprotne učenju in čimvišjem uspehu in ukrepi, ki bodo sledili v kolikor se uspeh ne izboljša. Sestanka se je udeležilo 34 učencev od 43 negativno ocenjenih. Zahteve štipenditorja do učencev so bile sledeče:

1. Vsem negativno ocenjenim učencem se začasno ukine izplačevanje kadrovske štipendije za mesec marec in traja tako dolgo, dokler so negativni

2. V roku enega meseca učenci dostavijo potrdila o uspehu (število popravljenih negativnih ocen).

3. Učenci, ki bodo imeli po tretji redovalni konferenci 3 ali več negativnih ocen bo individualni razgovor skupaj s starši in štipenditorjem, kjer se dogovarjamo o prekinitvi pogodbe o štipendiranju.

ni pari morajo na »start« in po določenih pravilih plesati med postavljenimi steklenicami. Par, ki med plesom prevrne steklenico, izpade.

Če so vsi pari uspešno prestali prvo preizkušnjo, postavimo steklenice bližje skupaj. Spet ples in izpadejo tisti, ki prevrnejo steklenico. Igra se nadaljuje tako dolgo, dokler ne ostane le sam – zmagovalni par. Če hočemo, da bo igra še težja, postavimo steklenice narobe, tako da bodo padle že ob najmanjšem dotiku.

Plesno tekmovanje

Plesna tekmovanja so gotovo ena najprimernejših plesnih iger; že dejstvo, da med mladimi najdemo dobre plesalce, ki bi se radi udeležili tekmovanja, je dokaz za to.

Ples, ki ga določimo za tekmovanje, si izberejo tekmovalci sami. Ko so pari pri-

pravljani, jim razdeli vodja listke in številke. Številko si priprave plesalec na hrbet ali na rokav, listek pa obdrži za ocenjevanje drugih plesnih parov. Pare lahko razdelimo v več skupin (odvisno od tega, koliko parov je pripravljenih in kako velika je dvorana).

Najprej zaplešejo pari prve skupine, drugi pa si zaplešejo številko para, ki je po njihovem mnenju najbolje zaplesal. Pri tem morajo upoštevati držo, stil in ritem. Vsakdo lahko izbere le en par. Ko je prva skupina odplesala, vodja zbere listke in n vrsti je druga skupina. Postopek je isti, samo da ocenjuje skupina, ki je že odplesala. To se ponavlja tako dolgo, dokler ne odplesajo vse skupine. Nato po zbranih ocenah vodja objavi rezultate, najboljši pari pa zaplešejo v finalu.

Analiza stanja po 3. redovalni konferenci je pokazala, da je 40 odstotkov učencev uspelo popraviti uspeh. Stanje je takšno:

1. Od 50 negativno ocenjenih učencev ob polletju je 20 učencev v celoti pozitivnih, 12 učencev ima 1 negativno oceno, 11 učencev dve negativni oceni, 1 učenec tri negativne ocene, 2 učenca štiri negativne ocene in štiri učenci 6 negativnih ocen.

V času od 7. do 9. 5. 1990 smo izvedli individualne razgovore s tistimi učenci, ki so imeli v 3. redovalni konferenci 3 in več negativnih ocen. Ob razgovoru smo s starši ugotovili, da pri teh 12 učencih učencih gre za slabše intelektualne sposobnosti, slabe delovne navade in

zanašanje, da se da negativne ocene popraviti zadnjo konferenco.

Glede na določila pogodbe o štipendiranju in dogovor z učenci, učitelji, smo predlagali za 7 učencev prekinitve pogodbe o štipendiranju in povrnitev stroškov dosedanjega šolanja.

Zavedati se moramo, da je znanje merilo sposobnosti in garancija za kvalitetno opravljeno delo, ki bo služilo v prvi vrsti učencu kot bodočemu delavcu in podjetju. V bodoče si želimo čim manj takšnih ukrepov, zato predvidevamo, da bodo naši štipendisti sprotno študirali in tako opravičili zaupanje delavcev TGA. Stane Medik

Pomoči za študij ob delu

Poklic	Število pomoči
Talilec-livar	20
Strojni tehnik	6
Administrativni tehnik	1
Oec.-denarništvu in finance	1
Ing. varstva pri delu	1
Organizator-smer informatika	1
Ing. metalurgije	5
Ing. avtomatike	1
Ing. elektronike	1
Ing. el. energetike	2
Ing. strojništva	1
Dipl. ing. metalurgije	2
Dipl. ing. avtomatike	1
Dipl. ing. elektronike	1
Dipl. ing. energetike	1
Dipl. ing. računalništva	1
Dipl. ing. kemije	1
Dipl. ing. strojništva	1 (za Trbovlje)
Ing. računalništva	1 (za Trbovlje)
SKUPAJ	49

Prošnje za pomoč pri študiju ob delu sprejema Izobraževalni center TGA do 30. 6. 1990. Prošnja mora vsebovati naslednje podatke:

1. naslov,
2. mat. št.,
3. rojstni podatki,
4. zaposlen v DE na delih od,
5. zaključena šolska izobrazba,
6. smer šolanja, letnik šolanja,
7. potrdilo o vpisu.

Kandidati bodo psihološko pregledani, kar bo eden od pogojev za dodelitev pomoči. Izobraževalni center

Parkirišče

Kar naprej nam primanjkuje parkirnih prostorov, zato so se odločili, da ob kolesarnici podrejo še nekaj gozda in pripravijo novo parkirišče, kjer bo našlo prostor še od 180 do 200 jeklenih konjičkov, ki se bodo morali zadovoljiti z naravno podlago, kajti denarja za asfaltno prevleko ni.

Poškodbe v aprilu

DE OZIROMA SLUŽBA	NA DELU		NA POTI	SKU- PAJ
	brez BO in BO do 8 ur	BO več kot 8 ur		
PROIZVODNJA GLINICE	9	11	—	20
PROIZVODNJA ALUMINIJA	20	26	—	46
PREDELAVA ALUMINIJA	5	2	—	7
LLBK TRBOVLJE	—	—	—	—
VZDRŽEVANJE	25	14	—	39
PROMET	1	—	—	1
KONTROLA KVALITETE	—	—	—	—
DRUŽBENI STANDARD	1	2	—	3
SPLOŠNE ZADEVE	—	—	—	—
STROKOVNE SLUŽBE	1	—	—	1
S K U P A J	62	55	—	117

DE GLINICA

1. Vrabič Andrej, mat. št. 7324, roj. 1. 7. 1951, stanujoč Ulica Vide Alič 16, Ptuj, zaposlen v kotlarni, po poklicu pepelar, se je poškodoval na delu dne 9. 4. 1990 ob 9.30.

Poškodovanec je z ročnim vozičkom odvažal pepel od nove sesalnice na deponijo mokrega pepela. Pri odvozu mu je zdrsnilo in je padel.

Pri padcu je z roko udaril po vozičku pri čemer je utrpel močan udarec in odrgnino mezinca desne roke.

2. Jazbec Jože, mat. št. 7034, roj. 13. 3. 1964, stanujoč Čučkova 9, Kidričevo, zaposlen v belem delu, po poklicu gliničar, se je poškodoval na delu dne 2. 4. 1990 ob 12. uri.

Poškodba se je pripetila na ciklonih v obratu bele filtrirnice. Poškodovanec je hotel preprečiti iztok luga iz ciklona. Na kovinskem podestu mu je spodrsnilo in ob lovljenju ravnotežja je z roko udaril po ograji.

Utrpel je udarec zapestja desne roke.

Vzrok nezgode: neurejeno delovno okolje (na podestu manjkajo kovinske rešetke).

3. Ivanuša Alojz, mat. št. 4041, roj. 8. 4. 1953, stanujoč Cunkovci 2, zaposlen v kotlarni, po poklicu VKV ključavničar, se je poškodoval na delu dne 25. 4. 1990 ob 2.10. Poškodba se je pripetila v kotlarni.

Pri sestopu po stopnicah navzdol je stopil na rob stopnice ter si pri tem zvil skočni sklep na desni nogi.

4. Vesenjak Martin, mat. št. 6966, roj. 4. 11. 1942, stanujoč Vičanci 10, p. Velika Nedelja, zaposlen na čistilnih napravah

na silosu, po poklicu elektrolizer, se je poškodoval na delu dne 29. 4. 1990 ob 15. uri.

Poškodba se je pripetila na silosu za glinico.

Delavec je pri praznjenju vagonov vklopil komprimirani zrak. Pritisk zraka je cev, ki jo je držal delavec v roki, sunkovito premaknil. Pri tem je delavec z roko udaril po železnem drogu.

Utrpel je močan udarec desne roke.

DE PROIZVODNJA ALUMINIJA

1. Pintarič Darko, mat. št. 7821, roj. 4. 3. 1967, stanujoč Osojnikova cesta 7, Ptuj, zaposlen v livarni I, po poklicu livar, se je poškodoval pri delu dne 1. 4. 1990 ob 6.50.

Poškodba se je pripetila pri vlivanju 25 kg Al hlebčkov v livarni I. Do poškodbe je prišlo, ko je v kokilo v katero se vliva tekoči Al vdrla voda. Pri tem je prišlo do eksplozije in tekoči Al je poškodoval delavca.

Utrpel je opekline desne strani obraza in desnega zapestja.

2. Kerez Brunu, mat. št. 8324, roj. 11. 10. 1969, stanujoč Žnidaričevo nabrežje 8, zaposlen v livarni I, po poklicu IKV livar, se je poškodoval pri delu dne 6. 4. 1990 ob 19. uri.

Poškodba se je pripetila v obratu livarne I. Delavec je poskušal s stekleno volno zapolniti odprtino v prelivnem žlebu in s tem iztok tekočega aluminija. Pri tem mu je staljen aluminij stekel po roki. Utrpel je opekline zapestja desne roke.

3. Nedog Miran, mat. št. 5960, roj. 28. 9. 1961, stanujoč Kicar 78, zaposlen v HA, po poklicu

posluževalec el. peči, se je poškodoval pri delu dne 3. 4. 1990 ob 19.30.

Poškodba se je pripetila v elektrolizi A. Pri prebijanju peči št. 205 s pnevmatskim prebijalcem skorje, je poškodovancu kriolit špricnil po zapestju leve roke.

Utrpel je opekline zapestja leve roke.

4. Vogrinec Marjan, mat. št. 5925, roj. 10. 8. 1959, stanujoč Gerečja vas 70, zaposlen v livarni II, po poklicu valjar Al, se je poškodoval pri delu dne 3. 4. 1990 ob 3.30.

Poškodovanec je v livarni II preliv aluminij iz S3 peči v W3 peč. Po končanem prelivanju je čistil livni žleb. Pri tem mu je tekoči aluminij brizgnil po podlahti leve roke.

Utrpel je opekline podlahti.

5. Vidovič Adolf, mat. št. 8162, roj. 8. 1. 1969, stanujoč Hajdoše 7/b, zaposlen v anodni masi, po poklicu posluževalec oblikovalnika, se je poškodoval pri delu dne 9. 4. 1990 ob 19. uri.

Poškodovanec je čistil notranjost katranskega silosa. Po izstopu iz silosa mu je na stopnici zdrsnilo (imel je mastne čevlje) in je padel.

Pri padcu si je zvil gleženj desne noge.

6. Čamil Caraku, mat. št. 7755, roj. 5. 12. 1966, stanujoč Prešernova 35, zaposlen v livarni I, po poklicu žerjavist, se je poškodoval pri delu dne 8. 4. 1990 ob 14.30.

Poškodba se je pripetila v livarni I. Poškodovancu je pri stopanju v kabino vzhodnega portalnega žerjava padel po palcu leve roke pokrov kabine.

Utrpel je stisnitev palca.

7. Ljubeč Dušan, mat. št. 6968, roj. 10. 2. 1963, stanujoč Grajenščak 25/d, zaposlen v HA, po poklicu PKV elektrolizer, se je poškodoval pri delu dne 6. 4. 1990 ob 11. uri.

Poškodba se je pripetila v elektrolizi — hala A. Delavec je poskušal zamenjati poškodovani del cevi za komprimirani zrak. Pri rezanju cevi iz kovinske spojke mu je spodletel nož in se je uredal.

Utrpel je vreznino v zapestju leve roke.

8. Liponik Jože, mat. št. 8008, roj. 26. 3. 1962, stanujoč Markovci 23, zaposlen v livarni II, po poklicu livar, se je poškodoval na delu dne 1. 4. 1990 ob 18. uri.

Poškodba se je pripetila v obratu livarne II. Delavec je čistil žleb za prelivanje tekočega aluminija iz S v W peč. Pri tem mu

je aluminij brizgnil po roki in v rokavico.

Utrpel je opekline prstanca, zapestja in podlahtnice leve roke.

9. Vidovič Peter, mat. št. 7867, roj. 2. 5. 1967, stanujoč C. Kurirjev NOB 29, Ptuj, zaposlen v livarni I., po poklicu PKV livar, se je poškodoval na delu dne 29. 4. 1990 ob 3.30 uri.

Poškodba se je pripetila v livarni I.

Poškodovanec je polnil livarsko peč 2B. Pri odpenjanju kavlja dvigala od livarskega lonca mu je stisnilo palec na levi roki.

10. Jus Stanko, mat. št. 7772, roj. 28. 1. 1967, stanujoč Ptujška gora 2, zaposlen v livarni I., po poklicu KV livar, se je poškodoval na delu dne 23. 4. 1990 ob 16.20 uri.

Poškodba se je pripetila v livarni I. Pri odlaganju 25 kg hlebčkov oziroma pri poravnavi mize za odlaganje hlebčkov je poškodovancu spodrsnilo ter je pri tem padel na odložene vroče hlebčke.

Poškodovanec je utrpel opekline po zadnjici.

Vzrok: nepritrjena miza.

11. Težak Marjan, mat. št. 8147, roj. 10. 3. 1964, stanujoč Selci 57, p. Varaždin, zaposlen v HB, po poklicu PKV elektrolizer, se je poškodoval na delu dne 16. 4. 1990 ob 14.30.

Poškodba se je pripetila v elektrolizi B.

Pri prebijanju vogalov el. celice št. 501 je z glavo prebijalca zadel al. peč, ta mu je pri tem zvila gleženj leve noge.

12. Zupanič Milan, mat. št. 4386, roj. 26. 1. 1957, stanujoč Ulica 25. maja 8, Ptuj, zaposlen v livarni I., po poklicu strojni tehnik, se je poškodoval na delu dne 5. 4. 1990 ob 7.30.

Poškodovanec je hotel z izvijačem priviti objemko na gumi cevi za zrak.

Pri privijanju mu je izvijač zdrsnil, ter si ga je pri tem zabol v dlan leve roke.

13. Zaje Silvo, mat. št. 7780, roj. 31. 12. 1968, stanujoč Apače 13, zaposlen v stari livarni, po poklicu livar, se je poškodoval na delu dne 20. 4. 1990 ob 3. uri.

Po končanem litju okroglice oziroma pri dvigovanju okvirja s kokilami je poškodovanec hotel zadržati okroglice, pri tem ga je ena od okroglic udarila po roki, pri tem se je ustrašil in padel na mizo za livarsko orodje. Utrpel je udarec po zapestju desne roke in obeh ramah rok.

14. Selinšek Janez, mat. št. 7870, roj. 7. 11. 1962, stanujoč Janški vrh 63, zaposlen v livarni

I., po poklicu livar, se je poškodoval na delu dne 17. 4. 1990 ob 2. uri.

Poškodba se je pripetila v livarni I.

Delavec je vlačil šobo za pretok tekočega aluminija iz livnega žleba. Pri tem mu je stekel tekoči aluminij v rokavico.

Utrpel je opekline zapetja desne roke.

Vzrok nezgode: nepravilne zaščitne rokavice.

15. Zupanič Stanko, mat. št. 4961, roj. 5. 9. 1958, stanujoč Zg. Hajdina 5, Zaposlen v anodni masi, po poklicu KV žerjavist, se je poškodoval na delu dne 16. 4. 1990 ob 12. uri.

Poškodba se je pripetila pri polnjenju anodne mase za halo A na vozilo. Pri vsipavanju mase na avtomobil je dobil prah v oči.

Delavec je uporabljal ščitnik za obraz in oči.

16. Painkiher Karl, mat. št. 8504, roj. 23. 7. 1967, stanujoč Bolečka vas 5/c, zaposlen v HB, po poklicu elektrolizer, se je poškodoval na delu dne 23. 4. 1990 ob 15.30.

Pri menjavi anodnih blokov je s kladivom razbijal žareče kriolitne grude. Pri tem mu je kriolit brizgnil po ušesu. Utrpel je opekline levega ušesa.

DE PREDELAVA ALUMINIJA

1. Žlaus Franc, mat. št. 3796, roj. 26. 2. 1948, stanujoč Podložje 28/a, zaposlen v obratu izparilnikov, po poklicu KV delavec, se je poškodoval na delu dne 9. 4. 1990 ob 11.15.

Poškodba se je pripetila v izparilnikih. Sodelavec Arnuš Drago je s sekačem in kladivom sekal ključavnico na stroju za pometanje. Poškodovanec je stal zraven in pri tem dobil tujek – odkrušek od sekača v desno nogo – nad kolonom.

2. Plavec Zvonko, mat. št. 8218, roj. 5. 5. 1969, stanujoč Loperšice 14, Ormož, zaposlen v obratu rondic, po poklicu PKV livar, se je poškodoval na delu dne 16. 4. 1990 ob 10.30.

Poškodba se je pripetila v obratu rondic.

Delavec se je pri sestopu iz podesta za bobnanje rondic zvil gleženj desne noge.

DE VZDRŽEVANJE

1. Kovačec Ivan, mat. št. 6979, roj. 16. 6. 1963, stanujoč Kungota 8, zaposlen v tekočem vzdrževanju, po poklicu KV električar, se je poškodoval na delu dne 3. 4. 1990 ob 12.30.

Poškodovanec je sodeloval pri vroči menjavi anode na el.

celici 311. Pri vstavljanju nove anode je prišlo do izbruha tekočeka topila, katero ga je obrizgalo po telesu.

Utrpel je opekline vratu.

2. Grabar Franc, mat. št. 4602, roj. 9. 5. 1953, stanujoč Spodnji Velovlak 39, zaposlen v strojnem vzdrževanju, po poklicu strojni ključavničar, se je poškodoval na delu dne 3. 4. 1990 ob 12.30.

Poškodba se je pripetila v el. HA pri menjavi anode na celici 311. Poškodovanec je stal na nadgradnji peči, da bi vstavil sornik v luknje. Ko je prišla anoda v stik z aluminijem je prišlo do eksplozije. Poškodovanec je skočil na el. voziček. Pri tem mu je spodrsnilo in je s komolcem udaril po vozičku.

Utrpel je močan udarec desnega komolca.

3. Juriševič Ivan, mat. št. 4367, roj. 30. 4. 1953, stanujoč Mladinska 3, Kidričevo, zaposlen v tekočem vzdrževanju, po poklicu VKV ključavničar, se je poškodoval na delu dne 2. 4. 1990 ob 8. uri. Poškodba se je pripetila v strojni delavnici glinice. Pri prešanju cevi avtoklava se je poškodovanec spotaknil ob odloženi jekleni profil.

Pri tem si je zvil gleženj desne noge.

4. Hertiš Ivan, mat. št. 8224, roj. 13. 7. 1969, stanujoč Župečja vas 12, zaposlen v elektro vzdrževanju, po poklicu KV električar, se je poškodoval na delu dne 17. 4. 1990 ob 8. uri.

Poškodba se je pripetila pred obratom glavno skladišče. Delavec je nalagal valjanec za ozemljitev na el. voziček. Pri tem mu je padel kolot valjanca po desni roki.

Utrpel je udarec po palcu desne roke.

5. Dolenc Franc, mat. št. 3742, roj. 9. 5. 1938, stanujoč Lovrenc na Dravskem polju 122/a, zaposlen v tekočem vzdrževanju, po poklicu strojni delovodja, se je poškodoval na delu dne 20. 4. 1990 ob 9. uri.

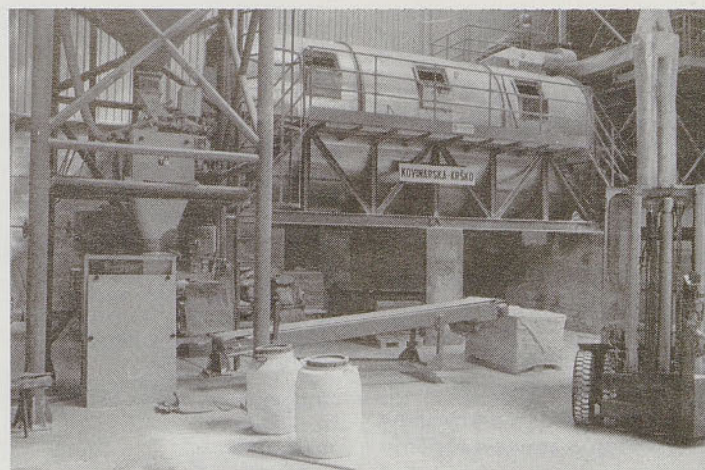
Poškodba se je pripetila na kalcinaciji II. S sodelavci je s pomočjo drogrov demontiral rotor separatorja na napravi za mletje glinice.

Pri tem je stal na stopnici, pri čemer mu je zdrsnilo in si je zvil koleno leve noge.

6. Murata Jožef, mat. št. 8044, roj. 17. 8. 1968, stanujoč Tovarniška 5, Kidričevo, zaposlen v strojnem vzdrževanju, po poklicu avtomehanik se je poškodoval na delu dne 10. 4. 1990 ob 12. uri. Poškodba se je pripetila v mehanični delavnici.

Pri popravilu motorja na vozilu za zamenjavo anodnih blokov, je dobil tujek v levo oko.

7. Leben Slavko, mat. št. 8258, roj. 1. 7. 1963, stanujoč

Polnilnica za hidrate

Podgorci 132, zaposlen v tekočem vzdrževanju, po poklicu KV ključavničar, se je poškodoval na delu dne 20. 3. 1990 ob 20. uri.

Poškodba se je pripetila v kotlarni. Poškodovanec je menjaval grelce na kotlu št. 1. Ko je hotel s ključem odviti grelec, mu je ključ zdrsnil in je z desno roko udaril ob cev.

Utrpel je močan udarec desnega zapetja.

8. Jeza Anton, mat. št. 4135, roj. 9. 5. 1953, stanujoč Podložje 50/a, zaposlen v vodstvu DE Promet, po poklicu skladiščnik, se je poškodoval na delu dne 3. 5. 1990 ob 10.30 uri.

Poškodba se je pripetila pred obratom pleskarske delavnice. Delavec je apri prestopu cestišča stopil na betonski robnik ob cestišču. Pri tem mu je noga klecnila in utrpel je zvin gležnja leve noge.

9. Kropfl Drago, mat. št. 8393, roj. 11. 1. 1972, stanujoč Volkmerjeva cesta 5, Ptuj, zaposlen v strojnem vzdrževanju, po poklicu vzdrževalec vozil in strojev, se je poškodoval na delu dne 24. 4. 1990 ob 13.15.

Poškodba se je pripetila v strojnem vzdrževanju glinice. Sodelavec je rezal z avtogenim rezalnikom jeklene profile. Poškodovanec pa je odrezane komade s kladivom poskušal odtrgati. Pri tem se je udaril po zapetju leve roke.

10. Grabar Franc, mat. št. 4602, roj. 9. 5. 1953, stanujoč Spodnji Velovlak 39, zaposlen v tekočem vzdrževanju, po poklicu ključavničar, se je poškodoval na delu dne 22. 4. 1990 ob 13. uri.

Poškodba se je pripetila v elektrolizi B. Pri sestopu z el. celice številka 709 na električni voziček, mu je spodrsnilo in je padel.

Pri padcu je utrpel izpah komolca leve roke.

11. Ljubeč Dušan, mat. št. 7897, roj. 25. 9. 1964, stanujoč Grajnsčak 64/a, Ptuj, zaposlen

v gradbenem vzdrževanju, po poklicu PKV delavec, se je poškodoval na delu dne 26. 4. 1990 ob 13. uri.

Poškodba se je pripetila na obnovi el. peči v elektrolizi A. Pri mešanju melte mu je le-ta padla v levo oko.

PE DRUŽBENI STANDARD

1. Jagarincec Ljubica, mat. št. 3894, roj. 8. 2. 1931, stanujoča Tovarniška 3, Kidričevo, zaposlena v DE Družbeni standard, po poklicu PKV kuharica, se je poškodovala na delu dne 7. 4. 1990 ob 2. uri.

Poškodba se je pripetila v kuhinji obrata družbene prehrane. Poškodovanka je dvignila ploščevinko z mesom. Pri tem se je utrgal držaj, s katerim se je poškodovanka vbodla v prstane leve roke.

2. Bednjički Silva, mat. št. 3897, roj. 17. 12. 1950, stanujoča Kraigherjeva 13, Kidričevo, zaposlena v DE Družbeni standard, po poklicu PKV kuharica, se je poškodovala na delu dne 16. 4. 1990 ob 12. uri.

Poškodovanka opravlja pomožna dela v kuhinji. S sodelavko je iz kletnega prostora nesla v plastični posodi smeti v keson.

Pri odlaganju smeti ji je zdrsnilo, pri čemer si je zvila stopalo leve noge.

Zahvala

Ob smrti našega očeta

Jožeta ŠKRJANCA

se najlepše zahvaljujem sodelavcem iz DE Predelava aluminija za venec in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Sin Vinko Škrjanec

Kako smo poslovali

V tabeli I in II prikazujemo, kako smo poslovali v aprilu 1990. V zadnjem stolpcu tabele prikazujemo tako mesečno kot letno rast ustvarjene proizvodnje v primerjavi z ustvarjeno proizvodnjo v enakem obdobju lani ter doseženo proizvodnjo v primerjavi z načrtovanim obsegom proizvodnje za letošnje leto.

V DE Proizvodnja glinice smo v mesecu aprilu proizvedli 9.132 ton Al hidrata kot Al₂O₃ in s tem presešli načrtovano proizvodnjo za 21%. V času od januarja do aprila znaša proizvodnja 33.120 ton in je prav tako večja od planirane za 1.875 ton (indeks 106). Kalcinirane glinice smo v aprilu proizvedli 8.524 ton oziroma 27% več kot smo predvideli v letnem planu poslovanja. V štirih mesecih znaša proizvodnja 31.897 ton in je za 19% večja od planske postavke. Raztopljenega vodnega stekla smo proizvedli v aprilu 1.123 ton, v štirih mesecih skupaj pa 4.693 ton. Obe doseženi postavki sta precej večji od načrtovanih količin in sicer aprilska za 19%, letna I-IV pa za 24%. Nižja od plana je edino proizvodnja zeolita (vsebnost suhe snovi v suspenziji) v aprilu za 30%, v času od januarja do aprila pa za 10%.

Podatki o porabljenih surovinah pri proizvodnji Al hidrata kot Al₂O₃ nam kažejo, da smo v štirih mesecih presešli programirano porabo obeh glavnih surovin, nižja od planskih normativov pa je poraba žganega apna za 30% in električne energije za 1%.

V DE Proizvodnja aluminija smo v aprilu proizvedli 110 ton oziroma 1% več elektrolitskega aluminija kot smo predvidevali za ta mesec. V tem času od januarja do aprila smo v vseh treh elektrolizah proizvedli 30.830 ton elektrolitskega aluminija (indeks 101), od tega v elektrolizi A 6.063 ton, v elektrolizi B 11.564 ton in v elektrolizi C 13.203 tone. Vse tri dosežene postavke so višje od planskih količin za 1%. Zraven zadovoljive proizvodnje je zadovoljiva tudi poraba električne energije v posameznih elektrolizah, saj

TABELA I: DINAMIKA POSLOVANJA – INDEKSI FIZIČNEGA OBSEGA PROIZVODNJE

DE / PROIZVOD	Enota mere	Plan proizvodnje		DOSEŽENA PROIZVODNJA				INDEKSI			
		IV	I-IV	1989		1990		1990/89		1990	
				IV	I-IV	IV	I-IV	7:5	8:6	7:3	8:4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
DE PROIZVODNJA GLINICE											
Al hidrat Al ₂ O ₃	t	7.539	31.245	9.040	35.312	9.132	33.120	101	94	121	106
Kalcinirana glinica – predelana	t	6.707	26.827	7.410	33.348	8.524	31.897	115	96	127	119
Prodani hidrat kot Al ₂ O ₃	t	236	937	283	1.029	328	1.137	116	110	139	121
Prodani sušeni hidrat kot Al ₂ O ₃	t	818	3.266	–	–	522	980	–	–	64	30
Skupaj (kalc. glinica + prodani hidrati)	t	7.761	31.030	7.693	34.377	9.374	34.014	122	99	121	110
Raztopljeno vodno steklo 38° Be	t	926	3.705	901	3.485	1.114	4.641	124	133	120	125
Raztopljeno vodno steklo 42° Be	t	16	66	25	75	9	52	36	69	56	79
Zeolit A – suhi	t	185	740	121	550	129	663	107	121	70	90
DE PROIZVODNJA ALUMINIJA											
Elektrolitski Al – hala A	t	1.414	5.987	1.498	6.200	1.446	6.063	97	98	102	101
Elektrolitski Al – hala B	t	2.850	11.399	2.860	10.993	2.913	11.564	102	105	102	101
Elektrolitski Al – hala C	t	3.277	13.109	3.282	13.241	3.292	13.203	100	100	100	101
Skupaj hale	t	7.541	30.495	7.640	30.434	7.651	30.830	100	101	101	101
Anodna masa	t	–	2.740	495	2.605	520	3.867	105	148	–	141
Anodni bloki – B	t	1.692	6.770	1.846	6.002	1.805	7.303	98	122	107	108
Anodni bloki – C	t	1.901	7.602	1.831	7.244	1.936	7.274	106	100	102	96
LIVARNA											
Al formati – za prodajo	t	2.911	11.643	4.404	17.402	5.035	19.863	114	114	173	171
Al formati – za izparilce	t	–	–	142	343	–	154	–	45	–	–
Livarniška zlitina – za prodajo	t	863	3.452	721	2.059	553	1.698	77	82	64	49
Livarniška zlitina – za odlitke	t	134	537	106	448	58	338	55	75	43	63
Gnetena zlitina – za prodajo	t	1.219	4.876	1.093	3.868	1.190	3.650	109	94	98	75
Gnetena zlitina – za lastno porabo	t	–	–	–	6	–	–	–	–	–	–
Predzlitina – lastna poraba	t	143	571	207	497	101	344	49	69	71	60
Al žica E Al + P-11	t	46	183	55	798	7	337	13	42	15	184
Al trak – ozki za prodajo	t	730	2.920	480	1.193	208	1.491	43	125	28	51
Al trak – ozki za rondelice	t	657	2.630	549	2.387	725	2.070	132	87	110	79
Al trak – široki za prodajo	t	1.003	4.011	625	2.314	215	1.510	34	65	21	38
Al trak – široki za izparilce	t	395	1.578	177	947	205	1.029	116	109	52	65
Drogi za kline in stikala	t	25	99	–	–	–	6	–	–	–	6
DE PREDELAVA ALUMINIJA											
Rondelice	t	329	1.315	393	1.249	291	1.015	74	81	88	77
Izparilniki	t	197	789	146	656	137	647	94	99	70	82
DE LLBK TRBOVLJE											
Al odlitki	t	134	537	113	467	88	388	78	83	66	72
Blagovna proizvodnja	t	7.432	29.726	8.030	30.006	7.724	30.599	96	102	104	103

smo povsod porabili manj kWh/tono elektrolitskega aluminija kot nam dovoljujejo planski normativi.

Podatke o fizičnem obsegu proizvodnje ustvarjene v livarnah po asortimentu, prikazujemo v priloženi tabeli. Iz nje je razvidno, kako različno se je gibala proizvodnja posameznega asortimenta glede na enaki mesec preteklega leta in glede na planske postavke. Največje odstopanje od plana ugotavljamo pri Al formatih za prodajo (indeks 171) in Al žicah (indeks 184). Proizvodnja rondelic v DE Predelava aluminija je dosežena v aprilu z 291 ton oziroma 12% manj kot smo planirali, s tem, da tudi proizvodnja v štirih mesecih ne dosega predvidene proizvodnje (indeks 77). Zelo nizka je tudi proizvodnja izparilnikov, saj ne izpolnjujemo plana v IV. mesecu za 30%, v času od januarja do aprila pa za 18%.

Dosežena proizvodnja Al odlitkov je v aprilu nižja od planske postavke za 46 ton oziroma 34%, v štirih mesecih pa je nižja za 149 ton oziroma 28%.

Skupen obseg blagovne proizvodnje znaša v aprilu 7.724 ton oziroma 4% več kot smo planirali, v času od januarja do aprila pa s proizvodnjo 30.599 ton presežemo plansko količino za 873 ton (indeks 103).

TABELA II: PREGLED PORABLJENIH NAJVAŽNEJŠIH SUROVIN NA ENOTO PROIZVODA

DE / PROIZVOD	Enota mere	Planski normativi	Doseženi normativi		Indeksi	
			IV	I-IV	4:3	5:3
1	2	3	4	5	6	7
DE PROIZVODNJA GLINICE						
Al hidrat Al₂O₃						
– boksit	t	*2,651	2,844	2,731	107	103
– Na hidroksid 100%	t	0,10997	0,10225	0,16530	93	150
– para	t	4,344	4,589	4,614	106	106
– žgano apno	t	0,05	0,053	0,035	106	70
– električna energija	kWh	428,00	411,406	424,437	96	99
Kalcinirana glinica						
– toplotna energija	GJ	6,029	5,501	6,014	91	100
– para	t	0,046	0,046	0,046	100	100
– Al fluorid	t	0,0002	–	–	–	–
– električna energija	kWh	44,315	33,393	36,189	75	82
DE PROIZVODNJA ALUMINIJA						
Elektrolitski Al – hala A						
– glinica	t	1,920	1,920	1,920	100	100
– anodna masa	t	0,559	0,561	0,555	100	99
– kriolit	t	0,025	0,014	0,023	56	92
– Al fluorid	t	0,040	0,040	0,042	100	105
– električna energija	kWh	18,080	17,992	17,456	100	97
Elektrolitski Al – hala B						
– glinica	t	1,920	1,920	1,921	100	100
– anodni bloki	t	0,584	0,596	0,589	102	101
– kriolit	t	0,030	0,0036	0,0083	12	28
– Al fluorid	t	0,040	0,0358	0,0406	89	102
– električna energija	kWh	15,019	14,213	14,297	95	95
Elektrolitski Al – hala C						
– glinica	t	1,925	1,925	1,925	100	100
– anodni bloki	t	0,572	0,570	0,557	100	97
– kriolit	t	0,001	0,0018	0,00045	180	45
– Al fluorid	t	0,0175	0,0158	0,018	90	103
– električna energija	kWh	13,660	13,619	13,592	100	100
Anodna masa						
– petrolkoks	t	0,5857	0,624	0,528	107	90
– katranska smola	t	0,3327	0,313	0,304	94	91
– pečeni ostanek	t	0,090	0,025	0,106	28	118
– zemeljski plin	Sm ³	1,6	1,99	1,83	124	114
– električna energija	kWh	130	95,6	109,9	74	85
Anodni bloki – B						
– petrolkoks	t	0,7286	0,7302	0,7169	100	98
– katranska smola	t	0,1577	0,1547	0,1558	98	99
– pečeni ostanek	t	0,2156	0,1897	0,2024	88	94
– zemeljski plin	Sm ³	63,4	62,5	68,2	99	108
– električna energija	kWh	221,5	230,0	238,4	104	108
Anodni bloki – C						
– petrolkoks	t	0,7307	0,7282	0,7281	100	100
– katranska smola	t	0,1578	0,1545	0,1574	98	100
– pečeni ostanek	t	0,2136	0,2054	0,1967	96	92
– zemeljski plin	Sm ³	65,1	66,8	72,9	103	112
– električna energija	kWh	219,0	257,1	257,5	117	118

* programiran normativ

Objavljamo javni natečaj za dodelitev solidarnostnega stanovanja, ki ga je razpisala Občina Ptuj – Občinski komite za urbanizem, gradbene in komunalne zadeve – stanovanjska dejavnost Ptuj. V kolikor menite, da imate pogoje za prijavo na natečaj, vas prosimo, da se na natečaj prijavite.

Rok za prijavo je 30. 6. 1990.

OBČINA PTUJ – OBČINSKI KOMITE ZA URBANIZEM, GRADBENE IN KOMUNALNE ZADEVE – STANOVANJSKA DEJAVNOST, PTUJ, SRBSKI TRG 1

Na podlagi 19. člena o pogojih in merilih za dodeljevanje stanovanj v družbeni lastnini, zgrajenih iz sredstev solidarnosti v občini Ptuj (Uradni vestnik občin Ormož in Ptuj št. 24/85), razpisuje Odbor za gospodarjenje in družbeno pomoč

JAVNI NATEČAJ

za sestavo prednostne liste za pridobitev stanovanjske pravice na stanovanjih v družbeni lastnini, ki so bila ali bodo zgrajena iz sredstev solidarnosti v občini Ptuj (za največ 50 stanovanjskih enot).

I.

Upravičenci za pridobitev solidarnostnega stanovanja

Solidarnostna stanovanja se lahko dodelijo delovnim ljudem, občanom in družinam z nižjimi dohodki, ki živijo v težjih materialnih razmerah, in to:

- delovnim ljudem, ki so zaposleni v podjetjih, delovnih skupnostih in pri občanih, ki samostojno s svojimi sredstvi opravljajo dejavnost,
- občanom, ki s svojimi skupnimi dohodki ne morejo rešiti svojega stanovanjskega vprašanja (upokojenecem, invalidom, udeležencem NOV, starejšim ljudem in za delo nesposobnim občanom),
- mladim družinam, to je družinam z vsaj enim otrokom, v kateri nobeden od staršev ni starejši od 30 let.

II.

Sploši pogoji za pridobitev solidarnostnega stanovanja:

- da občan in osebe, ki z njim stalno stanujejo (zakonec ali oseba, s katero živi v izvenzakonski skupnosti, otroci, posvojenec, starši ki najmanj dve leti živijo z njimi v ekonomski skupnosti), niso imetniki stanovanjske pravice ali so imetniki naprimernih stanovanj,
- da ima občan stalno prebivališče na območju občine Ptuj,
- da občan oziroma njegova družina ali člani gospodinjstva doslej še niso ustrezno rešili stanovanjskega vprašanja,
- da občan ne more rešiti svojega stanovanjskega vprašanja s pomočjo svojih bližnjih sorodnikov (zakonec, starši oziroma otroci), ki so lastniki večje stanovanjske hiše ali več vseljivih stanovanj in so vsaj dve leti pred natečajem živeli v hiši oziroma stanovanjih,
- da občan oziroma kateri izmed članov njegove družine ali gospodinjstva ni lastnik počitniške hiše,
- da socialne razmere občana oziroma članov njegove družine ali gospodinjstva ustrezajo merilom, ki veljajo za vse druge oblike pomoči,
- da občan ali za delo sposoben član družine ni neupravičeno nezaposlen.

III.

Posebni pogoji za pridobitev solidarnostnega stanovanja:

Posebna pogoja za dodelitev solidarnostnega stanovanja sta neprimernost stanovanja in socialne razmere občana in njegove družine.

Stanovanje ni primerno:

- če stanovanjska površina na člana gospodinjstva ne presega standardov iz 17. člena družbenega dogovora o skupnih osnovah za zagotavljanje in usklajevanje družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v SR Sloveniji (Uradni list SRS št. 15/81), razen v izjemnih primerih, kot so: več kot dve generaciji v družini, težja bolezen, ki terja trajno nego itd.,
- če stanovanje ni ustrezno opremljeno (ni vode, elektrike, ogrevanja) in to ni smotrna ureditev,
- če gre za souporabo stanovanjskih prostorov,
- če je stanovanje nefunkcionalno.

Socialne razmere občana in njegove družine štejejo za poseben pogoj:

- če stvarni mesečni dohodek samskega občana ne presega 50 do 65 odstotkov, stvarni mesečni dohodek na družinskega člana v družini z dvema ali več člani pa 40 do 50 odstotkov in pri mladi družini 60 do 70 odstotkov čistega osebnega dohodka,
- če posebne razmere (daljša bolezen, telesna in duševna prizadetost, nezaposlenost zavoljo delovne nezmožnosti, ogroženost zaradi pojavov, ki spremljajo stanje, in je zato potrebna stalna tuja pomoč in nega itd.) bistveno poslabšujejo socialne razmere družine.

Odbor za gospodarjenje in družbeno pomoč lahko s sklepom določi eventualne dodatne kriterije za oceno in točkovanje stanovanjskih in socialnih razmer.

IV.

Prijave na natečaj:

Občani, ki menijo, da so po tem natečaju upravičeni do stanovanjske pravice na stanovanju, ki je zgrajeno iz sredstev solidarnosti v občini Ptuj, vložijo prošnje s prilogami na naslov:

OBČINA PTUJ – OBČINSKI KOMITE ZA URBANIZEM, GRADBENE IN KOMUNALNE ZADEVE – STANOVANJSKA DEJAVNOST, PTUJ, SRBSKI TRG 1.

Prošnji (obrazec prošnje dobiti na naslovu Ptuj, prešernova 29, soba 1089) je potrebno priložiti:

- potrdilo delovne organizacije oziroma delovne skupnosti o višini osebnega dohodka za leto 1989 za vse člane gospodinjstva in potrdilo o eventualnih drugih dohodkih,
- potrdilo o premoženjskem stanju,
- potrdilo o številu članov gospodinjstva in od kdaj bivajo na območju občine Ptuj,
- potrdilo o delovni dobi prosilca in delovni dobi v občini Ptuj,
- dokazila o posebno težkih socialnih razmerah (določbe o invalidnosti – zdravniško spričevalo, potrdilo o članstvu v ZB NOV in podobno)

V.

ROK ZA PRIJAVO NA NATEČAJ JE 30. JUNIJ 1990.

VI.

Na osnovi prijav na natečaj in prilog ter ocene stanovanjskih razmer, ki jih bo pripravila posebna komisija – ta si bo ogledala stanovanjske razmere – ter v skladu s »sistemom točkovanja«, objavljenem v Uradnem vestniku občin Ormož in Ptuj št. 12/83, se sestavi prednostna lista upravičencev za pridobitev solidarnostnega stanovanja.

Prednostna lista bo objavljena v javnih informativnih sredstvih. Upravičenci do solidarnostnega stanovanja so dolžni ob dodelitvi stanovanja plačati lastno udeležbo, ki se izračunava v skladu s predpisi, ki veljajo na dan izročitve (prevzema) stanovanja.

Predsednik odbora
za gospodarjenje in družbeno pomoč
Silvin Lenartič, s. r.

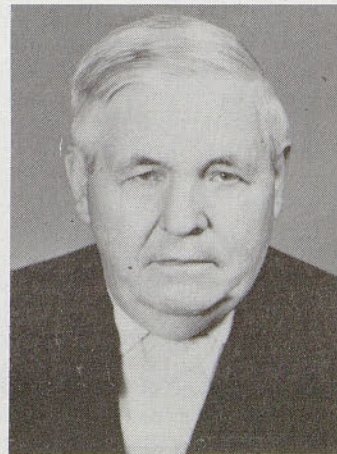
ZAHVALI

Ob nenadni smrti žene,
matere in babice
Antonije IRGL

se najlepše zahvaljujem sodelavkam, godbi, pevcem, sindikatu in vsem ostalim, ki so nam pomagali v najtežjih trenutkih.

Žalujoči: mož, hčerka, sin in vnučka Martina.

Za vedno se je poslovil od nas dragi mož, oče, dedek in pradedek Štefan VODUŠEK iz Kidričevega.

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo sindikatu TGA in sodelavcem iz gradbenega vzdrževanja, posebna hvala Hinku Dasku za odigrano Tišino.

Žalujoči: sin Jože z družino, žena Julka in hčerka Zinka z družino.

Možnosti in pogoji razvoja poslovnih inkubatorjev (valilnic novih podjetij) — ekonomsko podjetniški vidik

V Jugoslaviji in tudi v drugih socialističnih državah je prodrla zavest, da socialističnih gospodarstev ni mogoče reformirati brez bistveno večjega naslanjanja na trg. Razvoj trga pomeni predvsem razvoj konkurence, konkurenca pa zahteva nastajanje velikega števila novih majhnih in srednjih podjetij. Če želimo pospešiti nastajanje novih podjetij, je treba investirati v izgradnjo mehanizmov za nastajanje novih podjetij. Eden izmed pomembnih tovrstnih mehanizmov je poslovni inkubator, to je valilnica novih podjetij. Uspešno delovanje inkubatorjev pa zahteva izpolnjevanje določenih pogojev, ker sicer inkubatorji ne dosežejo zaželenega razvojnega učinka.

Struktura prispevka je naslednja:

V prvem delu je podana opredelitev poslovnih inkubatorjev glede na poslovno strategijo ter glede na cilje in razloge, ki vodijo v nastanek poslovnih inkubatorjev. V drugem delu so prikazani dejavniki, ki so kritični za uspešno delovanje poslovnih inkubatorjev, in faktorji, ki so kritični za uspeh nastajajočih podjetij. V tretjem delu so prikazani pogoji in postopek za ustanovitev inkubatorjev. Na koncu (v dodatku) je podan prikaz značilnosti poslovnih inkubatorjev v ZDA.

Strokovna podlaga temu prispevku so sekundarni viri, ki obravnava značilnosti in delovanje poslovnih inkubatorjev (predvsem v ZDA) in informacije, ki sta jih avtorja tega prispevka dobila iz razgovorov s strokovnimi sodelavci Haus der Wertschaft v Baden-Wuerttembergu poleti 1988 ter z direktorji poslovnih inkubatorjev Boulevar Building inc. University Development Center, Center of Entrepreneurial Development, University of Pittsburg Applied Research Center ter svetovalne organizacije The Enterprise Corporation v Pittsburgu, direktorjem SPEDD — mreže inkubatorjev v Pennsylvaniji in strokovnim sodelavci U.S. Small Business Administration Washington D.C., ZDA januarja 1989.

OPREDELITVE IN VRSTE POSLOVNIH INKUBATORJEV

I. Opredelitev poslovnih inkubatorjev

Poslovni inkubator kot samostojna gospodarska profitna ali neprofitna organizacija se je v industrijsko visoko razvitih tržnih gospodarskih pojavih v zgodnjih 80. letih, kot odziv na spremenjene pogoje gospodarjenja sedemdesetih let, s ciljem pospešiti gospodarski razvoj na lokalnem nivoju. Od svojega nastanka do danes sta se razvili dve skupini poslovnih inkubatorjev:

1. Poslovni inkubator, ki se ukvarja z adaptacijo starih ali praznih zgradb v poslovno-proizvodne namene, ki jih potem odda v najem večjemu številu (ne enemu samemu!) podjetij. Strategija tovrstnega poslovnega inkubatorja je omogočiti potencialnim inovatorjem ali podjetnikom dostop do poslovnega prostora po nižjih cenah od tržnih. Njihova razvojna komponenta je v tem, da zaradi relativno nizkih najemnin številnim posameznikom ali skupinam, da svojo tehnološko ali podjetniško idejo razvijejo do faze prototipa. V kolikšni meri bodo v inkubatorju razviti prototipi tudi komercialno uspeli, torej dejansko doprinesli h gospodarskemu razvoju in povečali družbeno blaginjo ožje in širše skupnosti, ni več predmet poslovne strategije tovrstnega inkubatorja. Posamezniki, ki so razvili svojo zamisel v prostorih inkubatorja, so v pogledu njene komercializacije — ustanovitve novega podjetja — prepuščeni sami sebi in svojim podjetniškim sposobnostim.

2. Poslovni inkubator s strategijo valjenja novih podjetij. Strategija tovrstnega inkubatorja je usmerjena na razvijanje podjetniške kreativnosti in pogojev za to. Delovanje tovrstnega inkubatorja je osredotočeno na kombiniranje in razvijanje vseh tistih dejavnikov (talent, tehnologijo, kapital in know how), ki so ključni za uspešno ustanovitev novega podjetja. Ponudba

poslovnega prostora je tako le ena izmed storitev takšnega poslovnega inkubatorja. V nasprotju s prejšnjo skupino inkubatorjev tovrstni poslovni inkubator sodeluje s podjetniki ali podjetniškimi skupinami vse do komercializacije njihove poslovne zamisli in do trenutka, ko si novo podjetje pridobi ugled zanesljivega poslovnega partnerja in začne delovati popolnoma samostojno. Vloga inkubatorja kot pospeševalca gospodarskega razvoja je v tem primeru znatno večja kot v prejšnjem.

V razvitih tržnih gospodarstvih, v katerih se poslovni inkubator bliskovito širi kot uspešen pristop h gospodarskemu razvoju (ZDA, Japonske, VB, ZRN, Kanda, Švedska, Francija, Italija), delujeta obe skupini poslovnih inkubatorjev. Poslovni inkubator s strategijo valjenja novih podjetij se je razvil iz prve skupine poslovnih inkubatorjev. To je danes najbolj razširjena oblika poslovnega inkubatorja.

Proces evolucije koncepta poslovnega inkubatorja iz organizacije, ki se ukvarja z oddajanjem poslovnih prostorov, v organizacijo, ki vali nova podjetja, je bil posledica naslednjih pomembnih razlogov:

Razpoložljivost tehnologije je skoraj neomejena. Letni izdatki za raziskave v razvitih državah presegajo več sto milijard dolarjev (na primer, državni laboratoriji v ZDA opravijo raziskave v vrednosti 40 milijard dolarjev na leto), univerze razpolagajo s številnimi patenti, ki čakajo na licenčno proizvodnjo svojih raziskovalnih dosežkov. Na kratko, na svetu obstaja veliko število takšnih in drugačnih tehnoloških inovacij z visoko možnostjo za uspešno komercializacijo, vendar mnoge med njimi za vedno ostanejo na policah, neuporabljene. Inovacija — nova tehnologija — prispeva k povečanju blaginje in gospodarskemu razvoju šele tedaj, kadar je bodisi uporabljena znotraj podjetja, ki jo je razvilo, bodisi s strani drugih uporabnikov. Prenos inovacije v proizvodnjo pa je mnogokrat zelo težaven in dolgotrajen proces. Uspešnost tehnološke inovacije — njena proliferacija ali komercializacija — je odvisna ne le od kreativnosti tehnološke ideje, temveč zahteva še kreativne zamisli glede razvoja organizacije, finančne, proizvodne in tržne infrastrukture.

Medtem ko je znanost prenosljiva v glavnem na papirju (preko člankov, knjig itd.) in koristi raziskovalcem bazičnih raziskav, je tehnologija prenosljiva v glavnem preko ljudi (osebnih kontaktov, izobraževalnih tečajev, delovnih timov). Na primer v ZDA ostanejo številna poročila znanstvenih raziskav, ki jih financira vlada — okoli pol milijona znanstvenih poročil — neizkoriščenih. Ocenjujejo, da okoli 1.000 referenc znanstvene literature pripelje samo do ene koristne ideje. Razvojni inženirji in aplikativni raziskovalci jih malo uporabljajo.

Visoka stopnja komercialno neizkoriščenih tehnoloških inovacij je vodila k raziskovanju procesa prenove koristne tehnološke ideje v koristno uporabo. Raziskovanje je pripeljalo do spoznanja o povezanosti med podjetništvom in tehnologijo v tem procesu. Ključna ugotovitev raziskovanja tega procesa je, da je tehnološki podjetnik tisti, ki inicira inovacijo, kakor tudi ugotovi proliferacijo inovacije. Ker obstaja v vsaki organizaciji močan odpor do sprememb — novega, inovator ne bo uspel s svojo koristno tehnološko idejo, če ni hkrati tudi podjetnik. Inovatorji mnogokrat niso hkrati tudi podjetniki. Podjetniki so osebe, ki v novi tehnologiji vidijo uspešno poslovno možnost in ki kombinirajo razpoložljiva sredstva na takšen način, da dano poslovno možnost tudi realizirajo.

Vloga podjetnika za zagotovitev komercializacije tehnološke inovacije je v njegovi odgovornosti za produkt od izvora ideje do njene uspešne aplikacije v zunanem, kupčevem okolju. Če je odgovornost v različnih fazah projekta razdobljena in prehaja od ene osebe na drugo osebo, na primer, od inovatorja do projektnega inženirja, nadalje do inženirjev v proizvodnji, potem nazadnje nihče ne odgovarja za celoten proces in nazadnje ni nikogar, ki bi mu bila uspešna komercializacija tehnološke inova-

cije končni cilj (kar je osnovna kritika in vzrok neuspeha tako imenovanega papirnatega podjetništva v velikih organizacijah). Povezanost z okoljem, še posebej s trgom, to je s potencialnimi uporabniki in konkurenca, je v odsotnosti podjetnika minimalna, kar negativno vpliva na možnost uspeha. Na kratko, vloga podjetnika v inovativnem procesu je trojna; pripeljati projekt do konca; zagotoviti vložke in informacije s trga; zagotoviti horizontalni tehnološki transfer ob stalnem prilagajanju inovacije okolju, skozi vse faze realizacije.

Plod treh disciplin, inovacij, tehnologije in podjetništva so inovativna nova podjetja. Politiki, ekonomisti, sociologi, tehniki in poslovneži v danes najbolj razvitih gospodarstvih vidijo v teh podjetjih, ključ za reševanje številnih nakopičenih gospodarskih problemov. Zato si prizadevajo za takšno vladno politiko, ki bo spodbujala inovativnost in njeno izkoriščanje znotraj gospodarstva ter za takšno gospodarstvo, ki bo razvijalo klimo, v kateri bodo posamezniki lahko uspešno končali inovativne projekte in bo spodbujala tako notranje podjetništvo, to je tehnološko investicijo v velikih podjetjih in njeno aplikacijo, kot zunanje podjetništvo, ustanavljanje novih tehnoloških inovativnih podjetij.

Poslovni inkubator za valjenje novih podjetij je plod zgoraj navedenih prizadevanj in hkrati eden od mehanizmov za razvijanje okolja, ki spodbuja inovativnost in njeno izkoriščanje okolja, spodbuja inovativnost in njeno izkoriščanje znotraj gospodarstva. V tem je tudi bistvo njegovega uspeha in hitrega širjenja uporabe tega inovativnega pristopa h gospodarskemu razvoju iz držav, kjer se je ta pristop razvil v druge države.

Vloga poslovnega inkubatorja s strategijo valjenja novih podjetij z vidika transfera tehnologije v uporabne vloge ali izboljšane proizvode ter storitve v proizvodnem procesu je v tem, da poveže tehnično znanje, ki je potrebno za tehnološko inovacijo s poslovnim znanjem, ki je potrebno za njeno uspešno komercializacijo. S tem prispeva k razvoju tehnološkega podjetništva. Uspešno tehnološko podjetništvo zahteva številna znanja, tako tehnična kot poslovna. Podjetniki, ki bi imeli tako potrebna tehnična kot poslovna znanja hkrati, so redki. Smisel poslovnega inkubatorja je ravno v tem, da ta na enem prostoru razvije okolje, v katerem posameznikom ali skupinam posameznikov pomaga priskrbeti različna poslovna in tehnična znanja, nujno potrebna za uspešnost podjetja na podlagi tehnološke inovacije in nadaljnjega vodenja.

Strnjeno, poslovni inkubator je organizacija in hkrati fizična enota, ki deluje v eni ali večjem številu zgradb. Za plačilo nudi potencialnim ustanoviteljem novih podjetij potreben prostor, ustrezno opremljeno infrastrukturo, lahko pa za njih za ustrezno plačilo opravlja tudi gospodarska in administrativna opravila oziroma organizira podjetniško izobraževanje in dostop do finančnih sredstev, do univerzitetnih raziskovalnih laboratorijev ter svetovalne ekspertize.

Kot je bilo že rečeno, je poslovni inkubator s strategijo valjenja najbolj razširjena skupina poslovnih inkubatorjev. Zato bomo v nadaljevanju prikazali najbolj razširjene vrste tovrstnih inkubatorjev.

Ustanovitev poslovnega inkubatorja v podjetništvu isto kot na primer ustanovitev nekega novega visoko tehnološkega podjetja

Prav tako nastaja nek splošen model poslovnega inkubatorja, ki je idealen in hkrati prenosljiv v katerokoli družbenoekonomsko okolje.

Čeprav je skupen cilj za vse poslovne inkubatorje s strategijo valjenja pospešiti ustanavljanje ekonomsko uspešnih novih podjetij, se inkubatorji organizacijsko razlikujejo med seboj v odvisnosti od specifičnih ciljev, ki jih ustanovitelj ali sponzor poslovnega inkubatorja zasleduje v okviru glavnega cilja. Najpomembnejši poslovni inkubatorji s strategijo valjenja novih podjetij so:

1. Univerzitetni poslovni inkubator;
2. Državno-proračunski inkubator;
3. Inkubator korporacije, inkubator franšiza;
4. Inkubator kot samostojno privatno podjetje.

Specifične značilnosti navedenih poslovnih inkubatorjev so v glavnem naslednje:

Ad.1.

Tehnične univerze ustanavljajo inkubatorje z naslednjimi specifičnimi cilji:

1. oblikovati okolje, ki bi univerzitetnim delavcem omogočilo svetovanje pri aplikaciji tehnološke inovacije, uspešnim diplomantom pa zaposlitvene možnosti,
2. povečati aplikativnost akademske raziskovalne dejavnosti,
3. privabiti prvorazredne znanstvene raziskovalce,
4. ustvariti okolje, ki bi spodbujalo interakcijo industrije z akademsko skupnostjo,
5. povečati razvojne možnosti v lokalnem gospodarskem okolju in
6. povečati izkoriščenost univerzitetnega tehnološkega parka.

Ad.2.

Državne ustanove in lokalne skupnosti ustanavljajo inkubatorje v glavnem zato, da bi pospešile gospodarsko rast oziroma prestrukturiranje lokalnega gospodarstva. Specifični cilj je povečati zaposlitvene možnosti. Poleg poslovnega inkubatorja investirajo v izgradnjo infrastrukture in organizirajo prekvalifikacijo delovne sile v poklice, ki so privlačni ali potrebni z vidika dejavnosti novonastalih podjetij.

Ad.3.

Korporacije razvijajo lastne inkubatorje zaradi naslednjega. Prvič, da bi povečale tehnično in netehnično inovativnost malih podjetij. S tem povečujejo ne le konkurenčno sposobnost malih podjetij, temveč tudi svojo lastno, kajti mnoga majhna podjetja postanejo njihovi poslovni partnerji. Drugič, zato, da bi spodbudile inovativnost zaposlenih znotraj korporacije. Poslovni inkubator.

Control Data corporation Business And Technology Center (CDCBTC v nadaljevanju) v Minneapolisu, ZDA, je eden izmed najuspešnejših poslovnih inkubatorjev korporacij, ustanovljenih zaradi prvega zgoraj navedenega cilja. Zaradi svoje izredne uspešnosti pri valjenju novih podjetij je razvil franšizo, ki jo uspešno prodaja. CDCBTC proda franšizantu enkratno licenco za \$50,000. V zameno priskrbi franšizantu tehnično ekspertizo, ki je potrebna za ustanovitev in uspešno delovanje poslovnega inkubatorja: izbira lokacije, načrt zgradbe, svetovanje pri prenovi poslovnih zgradb in leasingu le-teh, izobraževanje menežerjev inkubatorjev, najemanje svetovalnega osebja, pomoč in znanje za izgrajevanje podpore skupnosti ter triletni program, kako pridobiti uporabnike inkubatorja, dostop do CDC informacijske mreže in softwarea. Za dodatnih 15.000 dolarjev vodilno osebje CDCBTC sodeluje v tedenskih izobraževalnih programih eno leto. CDCBTC nudi franšizantom, če ti želijo, še druge storitve, kot na primer: ustanovitev fonda začetnega kapitala na občinskem nivoju (CDCBTC za to storitev zaračuna med \$50.000 in \$100.000). CDCBTC ima sedem lastnih inkubatorjev, 60 franšizantov in en inkubator kot skupno naložbo.

Nekatere korporacije, kot rečeno ustanavljajo poslovne inkubatorje samo za potrebe lastnih delavcev. V ZDA sta na primer takšni korporaciji Westinghouse in Kodak (ta način je zelo razširjen na Švedskem). Cilj takega poslovnega inkubatorja je omogočiti zaposlenim, ki imajo poslovne ideje in jih iz kakršnihkoli razlogov (predvsem zaradi birokratske organizacije korporacije) ne morejo uresničiti znotraj korporacije, da le-te razvijejo v poslovnem inkubatorju, kjer delujejo kot samostojna podjetja. Inovatorji v inkubatorju v času implementacije poslovne ideje, običajno v okviru dveh let, prejmejo plačo, prav tako pa tudi potreben kapital. Če implementacija uspe, si korporacija pridrži pravico udeležbe v profitu novega podjetja, ko postane samostojno, v primeru neuspeha pa se inovatorji ponovno zaposlijo znotraj korporacije. Cilj korporacije je torej spodbuditi zaposlene, da se odločijo za nova poslovna tveganja, katera ji v primeru uspeha povečajo profit (udeležba korporacije v profitu novega podjetja).

Ad.4.

Poslovni inkubatorji, privatna podjetja, delujejo po profitnem motivu. Delujejo na podoben način kot podjetja s tveganim kapitalom. Njihov specifičen cilj je maksimizacija in zato sprejmejo v inkubator vsakega podjetnika, če ocenijo, da je njegova poslovna ideja potencialno profitno donosna. Poslovni inkubatorji so bodisi profitne bodisi neprofitne organizacije. V prvem primeru profit pripada ustanovitelju – lastniku poslovnega inkubatorja, v drugem primeru pa se ustvarjeni profit uporabi za razvoj poslovnega inkubatorja. V obeh primerih pa ustvarjeni dohodek na podlagi zaračunane najemnine in cen za storitve, ki jih le-ta nudi stanovalcem, pokriva stroške delovanja in-

kubatorja. Večina inkubatorjev ob nastanku prejme finančno pomoč s strani državnih razvojnih skladov.

Organiziranost in storitve poslovnega inkubatorja

Dosedanje empirično raziskovanje poslovnih inkubatorjev, ki je izredno bogato, nedvomno kaže, da njihovo uspešno delovanje ne glede na vrsto inkubatorja zahteva izpolnitev naslednjih pogojev:

1. Ponudba poslovno ekspertnih znanj na enem mestu;
2. Dostop podjetij do finančnih sredstev;
3. Podpora v naravi;
4. Podpora skupnosti;
5. Podjetniško izobraževanje;
6. Podjetniška mreža;
7. Izbira pravih podjetnikov;
8. Občutek uspešnosti;
9. Povezanost z univerzo;
10. Program dela z jasno poslovno politiko in postopki.

Čim večje število navedenih pogojev je izpolnjenih, tem večja je verjetnost, da bodo podjetniki v inkubatorju uspeli, in s tem poslovni inkubator sam. Merilo uspešnosti delovanja nekega inkubatorja je namreč število uspešno izvaljenih podjetij. (Kot primer naj navedeva, da je iz CDCBTC inkubatorjev v obdobju od 1980 do 1985 nastalo 353 podjetij od katerih je 93% uspešnih, kar pomeni, da živijo, da se niso združila, ali bila kako drugače likvidirana.)

Vsak posamezen pogoj je kritičen za uspeh inkubatorja zaradi naslednjega:

Ad.1.

Nastajajoča podjetja potrebujejo ekspertska poslovna znanja. Inkubator pomaga nastopajočim podjetjem razviti potrebno poslovno ekspertizo: vodenje, poslovno planiranje, trženje, računovodstvo itd. Možni načini so tile: (a) direktor inkubatorja je hkrati svetovalec na navedenih področjih; (b) poleg direktorja ima inkubator še tim lastnih svetovalcev; (c) inkubator ima mrežo zunanjih svetovalcev.

Ad.2.

Kapital je življenjskega pomena za nastajajoča podjetja. Zaradi tega je svetovanje, kako priti do potrebnega obratnega kapitala, do trajnih virov in kapitalizacije dolga nastajajočim podjetjem, zelo koristna. Podjetja v nastajanju so neznana, zaradi tega tudi ne privabljajo investitorjev, prav tako pa imajo težave pri pridobivanju kredita od komercialnih bank. Naloga poslovnega inkubatorja je, da svojim stanovalcem organizira dostop do podjetij s tveganim kapitalom, do državnih agencij in institucij, ki financirajo inovativno dejavnost itd.

Ad.3.

Poslovni inkubator olajša podjetjem v nastajanju težave pri pridobivanju začetnega kapitala, s tem, ko zanje opravlja vrsto tajniških in administrativnih poslov in jim da na razpolago poslovne prostore, ki so skupnega pomena (konferenčna soba, telefonska centrala, parkirni prostor itd.). S tem podjetjem v nastajanju priskrbi del začetnega kapitala in na ta način vrsto potrebnih storitev, ki jih le-ta sama bodisi ne more zagotoviti (pomanjkanje kapitala) bodisi pa se jim ne zdijo potrebna. Poslovni inkubator za svoje storitve zaračuna plačilo po ceni, ki ravno pokrije njihove stroške, ali pa jim vračuna v ceno najemnine ali zahteva udeležbo v profitu novega podjetja.

Ad.4.

Pomembno je, da družbenopolitične organizacije spoznajo, da je poslovni inkubator eden od mehanizmov za prestrukturiranje gospodarstva na njihovem lokalnem območju in da po svoji moči sodelujejo pri ustanovitvi in nadaljnjem delovanju inkubatorja. Njihova vloga je predvsem v tem, da spodbuja sodelovanje drugih organizacij-podjetij, finančnih in drugih družbenopolitičnih organizacij v smislu osveščanja o pomembnosti poslovnega inkubatorja za prestrukturiranje gospodarstva v regiji. Čim višja je stopnja te osveščenosti tem večje so možnosti dostopa inkubatorja do dodatne finančne in profesionalne pomoči in s tem možnosti inkubatorja da zagotovi poslovno ekspertizo in potreben kapital podjetjem v inkubatorju.

Finančno pomoč v obliki posojil po obrestni meri nižji od tržne, ali v obliki nepovratnih sredstev, je nujna, da lahko poslovni inkubator deluje kot razvojna organizacija. Le na ta način

lahko številnim posameznikom omogoči, da realizirajo svojo poslovno idejo v novem uspešnem podjetju, česar mnogokrat zaradi pomanjkanja kapitala (plačevanje storitev po tržni ceni je največkrat predrago) in znanja ne bi uspeli.

Ad.5.

Podjetništvo je dinamičen proces. Kot tak zahteva povezanost ne le med posamezniki, temveč tudi z različnimi institucijami. Zato je za novo podjetje pomembno, da si zgradi poslovno mrežo, ki je izredno pomembna za uspešen prodor novega podjetja na trg. Zato je ena izmed pomembnih nalog poslovnega inkubatorja, da za svoje stanovalce razvije takšno mrežo, tako da organizira kontakte med nastajajočimi podjetji – podjetniki in dobavitelji, kupci ter drugimi gospodarskimi organizacijami (gospodarsko zbornico, poslovnimi združenji itd.), strokovnjaki ter ostalimi družbenimi organizacijami, katerih cilj je povečati kvaliteto življenja v regiji.

Ad.6.

Inkubator mora poskrbeti za izobraževanje podjetnikov, tako da le-ti pridobijo vsa tista znanja, ki jih bodo potrebovali za uspešno vodenje podjetja, potem ko se osamosvojijo. Izobraževanje lahko poteka znotraj inkubatorja s pomočjo stanovalcev, univerzitetnih strokovnjakov in izkušenih politikov, ali pa v okviru formalnih izobraževalnih ustanov, ki organizirajo posebej v te namene prilagojene izobraževalne tečaje. Inkubator sam prispeva k izobraževanju na tak način, na kakršen druge ustanove in posamezniki ne morejo, to je, na podlagi stalnih kontaktov stanovalcev inkubatorja in na podlagi izmenjave izkušenj (uspeha in neuspeha) pri reševanju posameznih problemov.

Ad.7.

Zelo pomembno je, da inkubator med stanovalci ustvari potrebo po uspehu. Ustvarjalna klima znotraj inkubatorja bo pozitivno vplivala na čas valjenja novih podjetij in na sposobnost poslovnega inkubatorja za uspešno prestrukturiranje gospodarstva, stik z okoljem, dotok moralne in finančne podpore in visoko povpraševanje potencialnih podjetnikov po storitvah poslovnega inkubatorja.

Ad.8.

Proces izbire stanovalcev poslovnega inkubatorja je izrednega pomena za njegov uspeh. Kriteriji izbire so: možnost rasti, sposobnost generiranja delovnih mest, sposobnost rednega plačevanja storitev, poslovni načrt, tržna analiza itd. Med naštetimi kriteriji, kot kažejo proučevanja, je najpomembnejši poslovni načrt. Pomen poslovnega načrta ni le v tem, da podjetniki dobro premislijo svoj projekt, temveč je poslovni načrt hkrati tudi sredstvo selekcije – loči vse tiste ljudi, ki mislijo, da so podjetniki, od tistih, ki dejansko stojijo za svojim projektom in ki se zavedajo odgovornosti, ki jo zahteva ustanovitev novega podjetja. Poslovni načrt že na samem začetku izloči tiste, ki bodisi niso pripravljeni bodisi niso sposobni opraviti vseh tistih del, ki so potrebna za uspešno ustanovitev podjetja. V primerih, ko je novo podjetje izrazito tehnično usmerjeno, poslovni načrt prisili podjetnike, da začnejo razmišljati o tržnih možnostih za svoj izdelek, kar zaradi svoje tehnične usmeritve ponavadi zanemarijo. Tehnološka dovršenost, kot kaže praksa, sama po sebi še ni zadosten pogoj za prodor na trg.

Ad.9.

Formalna ali neformalna povezanost z univerzo je še posebej pomembna za visoko tehnološka podjetja v nastajanju. Številni primeri kažejo (navedeni tudi v stanovalcih poslovnih inkubatorjev), da je za uspešen transfer inovacije v proizvodnjo iz univerzitetnih laboratorijev potrebna osamosvojitve tistega dela inovativnega tima, ki ima poleg znanstvenega tudi poslovni interes, hkrati pa mora biti zagotovljena stalna komunikacija s preostalim timom, ki ostane na univerzi. Osamosvojitve zagotovi transfer tehnologije in tržnost novega produkta, ohranitev vezi pa visokokvalitetno znanstveno delo v času transfera inovacije v proizvodnjo. Osamosvojitve podjetniškega tima je nujna, kajti večina univerzitetnih znanstvenikov ni motivirana za implementacijo inovacije, takšna sredina zato niti ne spodbuja nastanka novega podjetja niti transfera inovacije v proizvodnjo. Visokotehniška podjetja v nastajanju ponavadi delujejo v inkubatorjih, ki so zelo blizu univerze. Vendar rada delujejo v poslovnih inkubatorjih katerih ustanovitelj ni univerza, kajti številni univerzitetni poslovni inkubatorji so se spremenili v tehnološke parke – univerzitetne laboratorije v katerih dominira

znanstvena miselnost nad poslovno. Posledica je, da številni patenti ostanejo na ravni demonstracije, ki ne prinašajo nikakršnega dohodka (na primer, inženirski oddelk univerze Carnegie Mellon v Pittsburgu, ZDA, razpolaga s številnimi patenti, ki na prinašajo nikakršnega dohodka, kot je povedal tehnološki podjetnik, ki se je iz te univerze naselil v poslovni inkubator Boulevard Building Inc.).

Ad.10.

Jasna pravila igre oziroma poslovna politika in metode delovanja poslovanja inkubatorja so izrednega pomena za njegovo uspešno delovanje. Odnos med vodstvom inkubatorja in podjetij v ustanavljanju mora biti jasno opredeljen, prav tako tudi odgovornosti in naloge obeh strani.

Koristi, ki jih imajo podjetniki, če razvijajo svoja podjetja pod okriljem poslovnega inkubatorja, so predvsem naslednje:

1) Ugled resnega poslovnega partnerja, sposobnega da izpolni obveze na dolgi in ne le na kratki rok. Podjetja v nastajanju imajo ponavadi precej težav, da si pridobijo takšen ugled. Dobavitelji in kupci kot investitorji smatrajo naložbe v nova podjetja za visoko rizične. To je lahko resna ovira za rast in razvoj potencialno zelo uspešnega novega podjetja kot tudi za njegov obstanek sploh.

2) Skrajšanje krivulje učenja vodenja podjetja. Proces učenja je lahko mnogokrat zelo dolgotrajen proces. To je še posebej kritično v primerih, ko je za uspeh potreben hiter prodor novega proizvoda na trg.

3) Hitrejše reševanje problemov, kar je za novo podjetje, če gre za zelo konkurenčno okolje, izredno pomembno. Posebej pomembno je, da podjetje deluje v industriji, v kateri inovacija zelo hitro zastara.

4) Dostop do podlovnih informacij, izgrajevanje poslovnih vezi, kar vse poveča podjetniške možnosti in razpoložljivost potrebnih sredstev.

USTANOVITEV INKUBATORJA – POGOJ IN POSTOPKI

K ustanovitvi inkubatorja je treba pristopiti na podoben način kot k ustanovitvi kateregakoli novega podjetja. Inkubator je podjetje, tako kot druga podjetja, le s to razliko, da so njegovi inputi podjetniške skupine, produkti pa nova podjetja. Zato so pogoji in postopki za ustanovitev inkubatorja podobni tistim, ki jih je treba izpolniti za uspešno ustanovitev kateregakoli podjetja. Upoštevajoč predhodne ugotovitve so pogoji in postopki naslednji:

1. Pogoji:

Pogoj 1:

Obstoj podjetniške skupine, katere cilj je ustanovitev inkubatorja. Ta mora biti odgovorna za izvedbo projekta od njegove zamisli do ustanovitve in kasnejšega delovanja. Če ni take skupine, potem ni nikogar, ki bi bil odgovoren za uspeh projekta, ki bi se s projektom identificiral; do ustanovitve ne bo prišlo, ali pa bo projekt nekje v sredini izvajanja propadel.

Podjetniška skupina pripravi poslovni načrt ter privabi k sodelovanju druge posameznike, podjetja, ustanove, ki lahko pripomorejo ali sodelujejo pri ustanovitvi inkubatorja. (Nobeden od obiskovanih inkubatorjev ni nastal drugače. Na vprašanje, kaj je prvi in najpomembnejši pogoj za ustanovitev inkubatorja v Jugoslaviji, so vsi odgovorili enotno: oseba, ki ji je ustanovitev centra najpomembnejši poslovni cilj.)

Pogoj 2:

Cilj ustanovitve inkubatorja mora biti transfer proizvodne zamisli v koristno uporabo. Ustanovitev inkubatorja, ki bi bil namenjen na primer le raziskovalni dejavnosti brez valjenja novih podjetij, ne bo imel tistega razvojnega učinka, ki je z vidika prestrukturiranja gospodarstva potreben. Iz vseh razgovorov in obsežne literature je jasno razvidno, da hitrost ekonomskega razvoja, stópna gospodarske rasti in družbene blaginje niso odvisni od števila patentov, temveč njihovega transfera v produkcijo, na trg.

Pogoj 3:

Delovna skupina, ki sodeluje s podjetniško skupino. Dobro je da so v njej predstavniki družbenopolitičnih organizacij na občinski ravni in drugih gospodarskih organizacij. Zaradi poznavanja potreb lokalnega gospodarstva razpolagajo z informacijami potrebnimi za oceno potrebe po inkubatorju. Njihova naloga je, da zagotovijo finančno podporo za ustanovitev inkubatorja ter sodelujejo pri izvajanju posameznih faz projekta.

Pogoj 4:

Uspešnost delovanja inkubatorja bo v največji meri odvisna od pravilne izbire stanovalcev centra. Zato je potrebno, da si podjetniška skupina, ki bo pripravila poslovni načrt, pridobi vsa tista znanja, ki so potrebna za uspešno ocenjevanje potencialnih projektov. Iz razgovorov je bilo razvidno, da je zelo koristno, če podjetniška skupina v pripravljalni fazi sodeluje s svetovalci, ki imajo potreben know-how in reference o uspešnih ustanovitvah. Prenos potrebnega know-how zelo skrajša dobo ustanavljanja in s tem stroške ustanovitve inkubatorja. Zato bi bilo koristno ohraniti in uporabiti vzpostavljeni kontakt z dr. B. Meederjem, direktorjem SPEDD – mreže inkubatorjev iz Pittsburga. Iz najinich poizvedovanj je razvidno, da ima ta organizacija visok poslovni ugled na področju usposabljanja osebja za inkubator.

Pogoj 5:

Finančna podpora v smislu začetnega kapitala je nujno potrebna. Prav tako je potrebno, da še pred ustanovitvijo inkubatorja začnejo delovati finančne institucije, ki bi delovale na podobnih načelih kot podjetja s tveganim kapitalom ali da obstoječe komercialne banke ustanovijo rizične sklade. Vse te finančne institucije morajo obstajati, da bi lahko inkubator tako z vidika stanovalcev kot razvojnega vidika – nastajanja uspešnih visoko tehnoloških podjetij – uspešno deloval (dostop novih podjetij do potrebnega kapitala). Še posebej je pomembna začetna finančna podpora v obliki cenenih posojil ali nepovratnih sredstev brez katerih inkubator ne bo mogel izvajati svoje poslovne funkcije. (Ta pogoj je izpolnjen v ZDA in to v državi, katere uradna ideologija je, čim manjša vpletenost države v gospodarstvo.) Zelo poučen je naslednji primer: Mesto Pittsburgh je po jeklarski krizi sedemdesetih let začelo zavestno usmerjati razvoj in prestrukturiranje gospodarstva. Zaradi likvidacije številnih jeklarn, so bili odpuščeni številni delavci vseh poklicev in izobrazb – tudi visoki strokovnjaki. Začela se je migracija prebivalstva v druge dele države. Da bi rešili mesto pred propadom, so ustanovili združenje za prestrukturiranje gospodarstva Ben Franklin Partnership, kar je v finančnem smislu bistveno pripomoglo k razvoju mesta. Prav tako so pospešeno izkoristili posojila za drobno gospodarstvo na zvezni ravni, mesto pa je financiralo nastanek večjega števila podjetij s tveganim kapitalom. Inkubatorji so že ob ustanovitvi pa tudi pozneje prejeli posojila ali pa tudi nepovratna sredstva. Na primer Enterprise Corporation, ki je svetovalna organizacija v okviru inkubatorja University Technology Development Center, ki svetuje svetovalcem inkubatorja, brez plačila, je ob ustanovitvi prejela 1 milijon dolarjev nepovratnih sredstev. Ta svetovalna organizacija ima letno stik s približno 100.000 organizacijami. S polovico od njih vzpostavijo osnovni kontakt, 1/4 pa jih sodeluje v vseh fazah ustanavljanja. Inkubator University of Pittsburgh Applied Research Center je dobil 9 milijonov dolarjev od univerze Pittsburgh. Ta inkubator pričakuje, da bo po tretjem letu poslovanja postal finančno neodvisno podjetje. Sedaj tretje leto po ustanovitvi je v njem 150 podjetij s 1.250 delovnimi mesti. Center vodi 160 profesionalcev. Spada med redke zelo velike inkubatorje. Iste finančne razvojne organizacije, ki podpirajo inkubatorje nudijo tudi finančno podporo podjetjem v ustanavljanju in sofinancirajo njihovo inovativno dejavnost. Vodstva inkubatorjev pomagajo svojim podjetjem, da konkurirajo za ta sredstva.

Pogoj 6:

Dovolj velik tržni potencial za ustanovitev inkubatorja:

a. Velika podjetja, iz katerih bi se lahko razvila nova podjetja, so v ZDA že dolga leta pomemben vir novih podjetij, kjer povprašujejo po proizvodih in storitvah malih podjetij izven lokalnega, regionalnega gospodarskega območja;

b. Raziskovalno podjetniška aktivnost v regiji.

c. Ponudba in povpraševanje po poslovnem prostoru.

Pogoj 7:

Družbena klima v korist nastajanja novih podjetij in drobne-ga gospodarstva se kaže v razvitem sistemu podpornih organizacij, finančnih, izobraževalnih in svetovalnih.

Poslovni načrt o ustanovitvi inkubatorja mora vsebovati analizo informacij vsake skupine pogojev in oceno svojih prednosti in slabosti. Ta analiza mora biti podlaga za opredelitev razvojnih in poslovnih ciljev inkubatorja.

2. Postopek izvedbe

Korak 1: Podjetniška skupina se mora podrobno seznaniti z delovanjem podobnih institucij po svetu. Poleg informacij na-

vedenih v tem prispevku, bi bilo željeno, da obišče vsaj en podoben center, ki deluje uspešno.

Korak 2: Izbrati primerno lokacijo in prostore (čim bliže informacijam in institucijam, ki lahko nudijo pomoč).

Korak 3: Zagotoviti finančna sredstva

- a) v obliki nepovratnih sredstev,
- b) v obliki posojil z obrestno mero nižjo od tržne,
- c) v obliki posojil po tržni obrestni meri.

Korak 4: Plan vodenja centra

a. določiti organizacijsko strukturo (kdo bo določal osnovno politiko, kdo jo bo izvajal; kdo bo izvajal svetovalno dejavnost in kako; odgovornost in pristojnosti direktorja);

b. določiti politiko in postopek delovanja inkubatorja (kdo bodo svetovalci, katere storitve bo inkubator nudil, cena storitev, način financiranja stroškov delovanja, način izbire stanovalcev, doba po kateri morajo stanovalci zapustiti inkubator, leasing pogoji itd.).

Korak 5: Določiti strategijo trženja

a. identificirati potencialne stanovalce inkubatorja (pisma naslovljena na mala in velika podjetja in podjetniške skupine, seminarji organizirani skupaj z GZ namenjeni potencialnim snovalcem, srečanje z vodilnimi delavci iz podjetja, itd.)

b. identificirati trg za proizvode in storitve za in od stanovalcev inkubatorja.

USTANAVLJANJE INKUBATORJEV V JUGOSLAVIJI

V Jugoslaviji je že dalj časa prisotno spoznanje, da bi bilo tudi pri nas treba pričeti z ustanavljanjem raznih vrst inkubatorjev. Obstaja cela vrsta iniciativ, ki naj bi vodile do tega cilja. Prvi zametek inkubatorja je nastal v Ljubljani, in sicer v obliki poslovno inovacijskega centra PIC. Ta center je že ustanovljen vendar zaenkrat še nima prostorov za stanovalce. Pričakovati je, da bo ljubljanski PIC dobil prostore v najkrajšem času in da bo sprejel v valjenje prve stanovalce v nekaj mesecih. Poleg tega obstaja več iniciativ za ustanavljanje notranjih inkubatorjev v okviru večjih podjetij, katerih nosilec je skupina sodelavcev svetovalnega podjetja YUGEA, ki bo v kratkem ustanovljeno v Ljubljani. Med drugim potekajo razgovori o možnostih ustanovitve notranjega inkubatorja v Železarni Jesenice, v Iskri Delti in Papirnici Vevče. Glede na izredno pomanjkanje majhnih in srednjih podjetij v strukturi slovenskega gospodarstva in glede na visoke presežke delovne sile v mnogih podjetjih s tradicionalno proizvodnjo, lahko pričakujemo, da bodo prav notranji inkubatorji v okviru obstoječih podjetij odigrali zelo pomembno vlogo pri odpravljanju strukturnega neskladja v slovenskem gospodarstvu in da bomo s pomočjo tovrstnih inkubatorjev v prihodnosti prišli do velikega števila novih majhnih in srednjih podjetij, ki so nujno potrebna za prestrukturiranje gospodarstva v smeri konkurenčnega trga.

POMEMBNEJŠE INFORMACIJE O POSLOVNIH INKUBATORJIH V ZDA

Ta dodatek vsebuje podatke o strukturi in načinu delovanja poslovnih inkubatorjev v ZDA, dobljenih na podlagi nacionalnega pregleda 43 inkubatorjev od 117, kolikor jih je delovalo v ZDA leta 1985 (13).

Osnovne značilnosti 50 anketiranih poslovnih inkubatorjev od skupnega števila 117 so naslednje:

1. Ustanovitelji: privatna iniciativa z motivom maksimizacije profita (54,5%), lokalna vlada (22%), univerze (9,8%), državna vlada (6,5%), neprofitne ustanove (5,7%) in zvezna vlada (1,6%).

2. Izbira in svetovanje stanovalcem inkubatorjev (po vrstnem redu glede na pomembnost): direktor in ostalo vodstveno osebje, izbirna komisija, upravni odbor.

3. Povezanost z univerzo: 80,6% od 50 poslovnih inkubatorjev.

4. Finančni položaj direktorja poslovnega inkubatorja: 88% prejema osebni dohodek za svoje delo, 12% pa je udeleženih pri profitu novih podjetij.

5. Starost direktorjev: 20,6% so stari izpod 31 let, 23,5% med 31 in 40 letom, 23,5% med 41 in 50 letom, 26,5% med 51 in 60 letom in 5,9% čez 60 let.

6. Izobrazba direktorjev: 54,3% ima diplomu druge stopnje, 20% magisterij, 14,3% doktorat, samo 11,4% je brez univerzitetne izobrazbe.

7. Osebni dohodki direktorjev poslovnih inkubatorjev: med \$ 20.000 in \$ 70.000. Večina jih zasluži \$29.000 na leto, le 13,6% pa \$ 70.000.

8. Zgradba in lokacija: 54,5% ima zgradbo, ki je stara nad 50 let, 40,1% ima zgradbo staro med 21. in 50. letom, 5,8% ima zgradbo staro izpod 20 let.

9. Obdobje načrtovanja inkubatorja: 6 – 18 mesecev 50%, manj kot 6 mesecev 18% in več kot 36 mesecev 2,5%.

10. Velikost mesta, kjer so locirani: večina v mestih z manj kot 30.000 prebivalci, 17% v mestih z do 100.000 prebivalci, 13% z do 200.000 prebivalci, 17% z do milijon prebivalci in 8,4% v mestih z več kot milijon prebivalci.

11. Velikost poslovnih inkubatorjev: 60% ima površino od 1.000 do 4.000 kv.m. Celotna površina rangira od 200 do 20.000 kv.m. Mediana je 3.000 kv.m. Večina poslovnih inkubatorjev razpolaga s pisarniškimi in proizvodnimi prostori ter laboratorijem in skladiščnim prostorom.

12. Najemnina za prostor: med – 20 in \$ 100 na 1 m²/leto.

13. Število stanovalcev v enem poslovnem inkubatorju: 20 ali manj podjetij, samo 8,4% ima več kot 40 podjetij.

14. Velikost prostora na uporabnika v povprečju: 400 kv.m.

15. Finančna podpora: 69% jih je dobilo pomoč od privatnega sektorja, 62% od mesta, 55% od drugih lokalnih virov, 36% od univerze, 33% od zbornice (tudi drugi viri: državne agencije, državni uradi, banke).

16. Stroški delovanja: mediana poročena je – 110.000 na leto. Stroški rangirajo od \$ 35.000 do čez \$ 1 milijon na leto. 40% od 50 inkubatorjev ima letni proračun med \$ 50.000 in \$ 100.000.

17. Skupni osebni dohodki zaposlenih: \$12.000 do \$ 922.000 na leto. Največ inkubatorjev ima dohodke med \$ 30.000 in \$ 49.000. Plače izvršnega osebja so med \$20.000 in \$100.000, administrativnega osebja pa med 0 in \$99.000.

18. Cilji delovanja, rangirani od najbolj do najmanj pomembnega: generiranje delovnih mest (95%), gospodarski razvoj (72%), razvoj podjetništva (50%).

19. Prednostna dejavnost z vidika poslovnega inkubatorja: visoka tehnologija (82%), lahka industrija (80%), ostale storitve (28%).

20. Pomembnost kriterijev izbire stanovalca, rangirani od najbolj do najmanj pomembnega: generiranje novih delovnih mest, plačevanje stroškov inkubatorju, poslovni načrt.

21. Čas valjenja novega podjetja v poslovnem inkubatorju: v 54% od 2 do 12 mesecev, v 3,7% več kot 25 mesecev.

22. Tajniška dela, rangirana od najbolj do najmanj pomembnega vidika stanovalca: fotokopiranje, recepcijska dela, računalnik, tipkanje.

23. Administrativna dela, rangirana od najbolj do najmanj pomembnega z vidika stanovalca: najemanje opreme, pošta, računovodstvo, tajniški posli, zdravstveno zavarovanje.

24. Storitve inkubatorja, rangirane od najmanj pomembnih z vidika stanovalca: poslovno planiranje, trženje, računovodstvo, vodenje, ocenjevanje finančnih možnosti, pomoč pri pridobivanju kredita, splošno svetovanje, pomoč pri izpolnjevanju obrazcev za poslojilo pri banki, posredovanje kontakta s podjetjem za tvegani kapital.

Dr. Tea Petrin

Dr. Aleš Vahičič

Naše delo, Papirnica Vevče

aluminij

Izdaja delavski svet Tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo – Uredniški odbor sestavljajo: Majda Zadavec, Mojca Cafuta, Viktorija Petauer, Majda Lampret, Srečko Širovnik, Rajko Topolovec, Marija Korada, Franc Sagadin, Ciril Majcen, Janez Liponik, Vera Peklarič (odgovorna urednica). Fotografija: Stojan Kerbler, dipl. ing. Tisk: PP PE Ptujška tiskarna, Ptuj. Člani kolektiva in upokojeanci dobivajo list brezplačno. Rokopisov in slik ne vračamo. Naklada 4000 izvodov. Oproščeno temeljnega prometnega davka po mnenju sekretariata za informacije pri IS Slovenije številka 321/172 z dne 24. oktobra 1975.

Disciplinski ukrepi

1. Marjan Lenart, mat. št. 6548, dne 31. 1. 1990 neopravičeno izostal z dela – 3 ure, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 3% poprečnega čistega osebnega dohodka ustvarjenega v prejšnjih treh mesecih (december, januar, februar) in traja tri mesece.

2. Dušan Potočnik, mat. št. 7445, dne 23. 1. 1990 malomarno nalagal mokre valjaste Al komade na okence peči z namenom, da se posušijo, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 8% poprečnega čistega osebnega dohodka ustvarjenega v mesecu decembru 1989, januarju in februarju 1990 in traja 2 meseca.

3. Branko Vinkler, mat. št. 7569, ker v mesecu novembru in decembru 1989 pri svojem delu ni uporabljal sredstev za osebno varnost (čelade), ker v nočni izmeni med 17. in 18. 12. 1989 prelil aluminij iz peči brez vednosti svojega predpostavljene, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 10% poprečnega čistega osebnega dohodka, ustvarjenega v mesecu decembru 1989, januarju in februarju 1990 in traja 3 mesece.

4. Jože Resman, mat. št. 6125, dne 20. 12. 1989 ni organiziral dela, izrečen ukrep – javni opomin.

5. Miran Lipovac, mat. št. 6349, dne 27. 2. 1990 ob 16. uri je pri vratnici I. zapustil delovno mesto brez ustrezne dokumentacije – propustnice, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 5% poprečnega čistega osebnega dohodka ustvarjenega v mesecu decembru 1989 in januarju ter februarju 1990 in traja 3 mesece.

6. Milorad Rosić, mat. št. 6419, dne 15. 11. do 29. 12. 1989 opustil kontrolo delavcev pri opravljanju delovnih nalog in prisotnosti le-teh na delu, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 5% poprečnega čistega osebnega dohodka, ustvarjenega v mesecu decembru 1989, januarju in februarju 1990 in traja 2 meseca.

7. Srečko Kelenc, mat. št. 8067, dne 9. 2. 1990 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 10% poprečnega čistega osebnega dohodka, ustvarjenega v prejšnjih treh mesecih (december, januar, februar) in traja 3 mesece.

8. Ivan Ivančič, mat. št. 3068, dne 7. 11. 1989 brez dovoljenja po malici zapustil DO, ker je dne 13. 11. 1989 po 11. uri zapustil DO, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 10% poprečnega čistega OD, ustvarjenega v prejšnjih treh mesecih (december, januar, februar) in traja 3 mesece.

9. Boris Živič, mat. št. 8213, dne 13. 2. 1990 je prišel na delo ob 14.30, izrečen ukrep – javni opomin.

10. Maks Zajšek, mat. št. 7253, dne 31. 12. 1989 predčasno zapustil delovno mesto – 2 uri, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 5% poprečnega čistega OD, ustvarjenega v prejšnjih treh mesecih (december, januar, februar) in traja 3 mesece.

11. Boris Medved, mat. št. 7230, dne 12. 2. 1990 neopravičeno izostal z dela, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 10% poprečnega čistega OD, ustvarjenega v prejšnjih treh mesecih (december, januar, februar) in traja 3 mesece.

12. Štefan Šimenko, mat. št. 2525, dne 14. 2. 1990 je med delom zaužil večjo količino žganja, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 5% poprečnega čistega OD, ustvarjenega v prejšnjih treh mesecih (decem-

ber, januar, februar) in traja 3 mesece.

13. Ivan Mesarec, mat. št. 4160, dne 15. 2. 1990 je ob 12.45 uri zapustil delovno organizacijo brez propustnice, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 3% poprečnega čistega OD, ustvarjenega v prejšnjih treh mesecih (december, januar, februar) in traja 3 mesece.

14. Ignac Kostanjevec, mat. št. 8316, dne 1. 11. 1989 ni opravljal zadostne kontrole nad praznjenjem koksa in napravami na tej liniji, izrečen ukrep – javni opomin.

15. Jože Perša, mat. št. 6875, dne 3. 2. 1990 je prišel na delo ob 8. uri, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 3% poprečnega čistega OD, ustvarjenega v prejšnjih treh mesecih (december, januar, februar) in traja 3 mesece.

16. Anton Janežič, mat. št. 6723, dne 3. 1. 1990 v nočni izmeni užival alkoholne pijače, dne 4. 2. 1990 v nočni izmeni spal med delovnim časom, izrečen ukrep – denarna kazen v višini 5% poprečnega čistega OD, ustvarjenega v mesecu decembru 1989, januarju ter februarju 1990 in traja 3 mesece.

Magda Babšek